

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 14, Sayı: 179, Ağustos 2026, s. 148-185

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.95315>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
7.06.2026

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.08.2026

Dr. Öğr. Üyesi Sinan AKSEKİ

Selçuk Üniversitesi, Halkla İlişkiler, Reklamcılık, Pazarlama
aksekioglu@gmail.com
Orcid: 0000-0002-0630-5011

KONYA’DA BULUNAN DİJİTAL GÖSTERİM MERKEZLERİ’NİN TARİH EĞİTİMİNE VE BİLİNCİNE OLAN ETKİLERİNİN TOPLUMSAL VE BİREYSEL BOYUTLARIYLA İNCELENMESİ: KONYA BİLİM MERKEZİ PLANETARYUMU VE DAR’ÜL MÜLK GÖSTERİM MERKEZİ İNCELEMESİ

Öz

Bu araştırma, dijital gösterim merkezlerinin tarih eğitime ve tarih bilincine olan etkilerini toplumsal ve bireysel boyutlarıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nicel yöntem kullanılmış, veri toplama aracı olarak yapılandırılmış bir anket uygulanmıştır. Veriler 400 katılımcıdan toplanmış ve frekans-yüzde analizleriyle değerlendirilmiştir. Bulgular, dijital gösterim merkezlerinin etkileşimli sunumlar, ses-görüntü sistemleri, artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) gibi teknolojiler sayesinde tarihsel olayların daha anlaşılır ve kalıcı şekilde aktarılmasına katkı sağladığını göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu bu merkezlerin tarihsel farkındalık, kolektif hafıza ve kültürel kimliğin pekiştirilmesi açısından etkili birer eğitim aracı olduğu görüşündedir. Bununla birlikte, bireylerin bilişim ve haberleşme teknolojilerine yönelik farkındalık ve kullanım düzeylerinin bu merkezlerden elde edilen verim üzerinde belirleyici olduğu da ortaya konmuştur. Araştırma bulguları, dijital gösterim merkezlerinin geleneksel öğretim yöntemlerini destekleyici ve dönüştürücü bir potansiyel taşıdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Dijital Gösterim Merkezleri, Tarih Eğitimi, Tarih Bilinci, Teknolojik Öğrenme, Toplumsal Farkındalık.

AN ANALYSIS OF THE IMPACTS OF DIGITAL EXHIBITION CENTERS IN KONYA ON HISTORY EDUCATION AND AWARENESS IN SOCIAL AND INDIVIDUAL DIMENSIONS: A CASE STUDY OF KONYA SCIENCE CENTER PLANETARIUM AND DAR'ÜL MÜLK EXHIBITION CENTER

Abstract

This study aims to examine the effects of digital exhibition centers on history education and historical consciousness in both social and individual dimensions. A quantitative research method was employed, and data were collected through a structured questionnaire applied to 400 participants. The data were analyzed using frequency and percentage distributions. The findings indicate that digital exhibition centers enhance the comprehension and retention of historical events through interactive presentations, audio-visual systems, augmented reality (AR), and virtual reality (VR) technologies. The majority of participants view these centers as effective educational tools in promoting historical awareness, strengthening collective memory, and reinforcing cultural identity. Additionally, the study reveals that individuals' awareness and usage levels of information and communication technologies significantly affect the benefit they derive from such centers. Overall, the research concludes that digital exhibition centers have a supportive and transformative potential in relation to traditional methods of teaching history.

Keywords: Digital Exhibition Centers, History Education, Historical Awareness, Technological Learning, Social Consciousness.

GİRİŞ

21. yüzyılın en belirgin özelliklerinden biri olan dijital dönüşüm, yaşamın hemen her alanında olduğu gibi eğitim süreçlerinde de köklü değişikliklere neden olmuştur. Bilgiye ulaşımın hızlanması, etkileşimli öğrenme ortamlarının yaygınlaşması ve teknolojinin öğrenme süreçlerine entegre edilmesi, geleneksel öğretim yöntemlerini sorgulanır hale getirmiştir. Bu bağlamda, tarih eğitimi de dijitalleşme sürecinden etkilenen ve yeniden yapılandırılması gereken alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Tarih eğitimi, bireylerin geçmişe dair bilgi edinmesini sağlarken aynı zamanda milli kimlik, kültürel aidiyet ve tarih bilinci gibi kavramların gelişimine de katkıda bulunur. Ancak geleneksel tarih öğretimi, genellikle ezberci ve pasif öğrenme yöntemlerine dayandığı için öğrencilerin tarihsel olaylarla bağ kurmasını zorlaştırmakta, öğrenme motivasyonunu düşürmektedir. Bu noktada, yeni nesil öğrenme yaklaşımlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Dijital araçlar ve ortamlar, tarihsel içeriklerin daha ilgi çekici, anlaşılır ve kalıcı hale getirilmesinde önemli bir potansiyel taşımaktadır.

Son yıllarda gelişen dijital gösterim merkezleri, tarihsel bilgilerin sunumunda yeni bir boyut kazandırmaktadır. Bu merkezler; sanal gerçeklik (VR), artırılmış gerçeklik (AR), etkileşimli ekranlar, hologramlar ve dijital haritalar gibi teknolojilerle desteklenen sergileme biçimleriyle, bireylerin geçmişle etkileşim kurmasını mümkün kılmakta ve tarihsel olayların çok boyutlu biçimde deneyimlenmesine olanak sağlamaktadır. Böylece, tarih eğitimi sadece bilgi

aktarımından ibaret olmaktan çıkarak, duyuşsal ve bilişsel gelişimi de destekleyen çok yönlü bir öğrenme deneyimine dönüşmektedir.

Bu çalışmada, dijital gösterim merkezlerinin tarih eğitime ve tarih bilincine olan etkileri, hem toplumsal hem de bireysel düzeyde ele alınarak incelenecektir. Dijital teknolojilerin tarih öğretimindeki işlevi, bireylerin tarihsel farkındalık ve kimlik geliştirme süreçlerine katkısı ile birlikte değerlendirilecek; ayrıca bu merkezlerin öğrenen üzerinde bıraktığı duygusal ve düşünsel etkiler tartışılacaktır. Bu bağlamda, çalışma hem eğitim bilimleri hem de kültürel mirasın aktarımı açısından önemli katkılar sunmayı hedeflemektedir.

Dijital Gösterim Merkezlerinin Tanımı

Dijital gösterim merkezleri, teknolojinin sunduğu çeşitli araç ve yöntemler aracılığıyla içeriklerin sergilendiği modern yapılar olarak tanımlanabilir. Bu merkezler; eğitim, sanat ve kültürel mirasın aktarımı gibi alanlarda önemli roller üstlenmektedir. Temel bileşenleri arasında sanal gerçeklik (VR), artırılmış gerçeklik (AR), interaktif ekranlar ve holografik teknolojiler gibi yenilikçi unsurlar yer almakta olup, bu teknolojiler izleyici deneyimini zenginleştirmek amacıyla kullanılmakta ve dijital gösterim merkezlerini geleneksel sunum yöntemlerinden ayırmaktadır (Yaralı & Baloğlu, 2023).

VR ve AR uygulamaları, ziyaretçilere etkileşimli bir sergileme deneyimi sunarak onları içeriğin bir parçası haline getirir. Örneğin, sanal gerçeklik teknolojisi sayesinde kullanıcılar tarihî olayları ya da sanat eserlerini adeta yerinde deneyimleme fırsatı bulabilirken, artırılmış gerçeklik uygulamaları sayesinde dijital içerikler gerçek mekâna entegre edilerek izleyiciyle daha güçlü bir bağ kurulması sağlanmaktadır (Yaralı & Baloğlu, 2023). Hologram teknolojisi de izleyicilere üç boyutlu görselleştirmeler sunarak hem dikkat çekici hem de öğretici içerikler sunma potansiyeli taşır (Yiğit & Uysal, 2023). Bu teknolojik bileşenler, dijital gösterim merkezlerinin sunum biçimlerini dönüştürmekte ve daha kapsayıcı, etkileyici bir deneyim oluşturmaktadır.

Dijital gösterim merkezleri, farklı içerik türlerine ev sahipliği yapabilen çok yönlü yapılardır. Müzeler, tarihî sergiler, sanal tarih simülasyonları gibi örneklerde bu merkezlerin potansiyeli açıkça görülmektedir. Müzeler, koleksiyonlarını dijital ortama taşıyarak geniş kitlelere erişmeyi amaçlamakta; sanal sergiler ise fiziksel mekânda bulunma zorunluluğunu ortadan kaldırarak izleyicilere uzaktan tarihî deneyimler sunmaktadır (Kuzu & Yalçınalp, 2023). Ayrıca, tarihî olay simülasyonları gibi uygulamalar, geçmişte yaşanmış olayları yeniden canlandırarak katılımcılara gerçek zamanlı deneyimler yaşatma olanağı sağlamaktadır (Ercan, 2022). Bu tür uygulamalar, dijital gösterim merkezlerinin sunduğu çok katmanlı içerik yapılarını daha etkili hale getirmektedir.

Sonuç olarak, dijital gösterim merkezleri, sundukları teknolojik olanaklar sayesinde özellikle eğitim ve kültürel alanlarda yenilikçi yaklaşımlar geliştirmekte; içerik sunumunu daha dinamik ve etkileşimli hale getirmektedir. Etkin biçimde tasarlanmış dijital içerikler ve etkileşimli deneyimler aracılığıyla bilgi edinimi kolaylaşmakta, aynı zamanda kültürel mirasın korunması ve aktarımı da desteklenmektedir (Yaralı & Baloğlu, 2023). Dijitalleşmenin getirdiği bu dönüşüm, izleyici deneyimini zenginleştirirken farklı kitlelere ulaşma kapasitesini de artırmaktadır.

Tarih Eğitimi ve Bilincinin Dijital Ortamlarda Gelişimi

Tarih eğitimi, bireylerin tarih bilinci geliştirmelerinde önemli bir rol oynarken; dijital ortamlar, bu süreci destekleyen ve zenginleştiren araçlar olarak öne çıkmaktadır. Tarih bilinci, bireyin kendi geçmişi ve kolektif hafıza ile anlamlı ilişkiler kurabilme yeteneğini ifade eder. Bu bilincin geliştirilmesi, tarih eğitiminin temel hedeflerinden biridir. Etkili bir tarih eğitimi, bireylerin geçmişi anlama, tarihsel olaylar arasında bağlantı kurma ve tarihî süreçleri yorumlama becerilerini geliştirerek tarih bilincinin oluşumuna katkı sağlar (Pratama et al., 2024; Bunari et al., 2023).

Dijitalleşme, tarih öğrenme süreçlerine çok yönlü katkılar sunmaktadır. Dijital araçlar ve kaynaklar, öğrencilere yalnızca tarihî bilgilere erişim imkânı tanımakla kalmaz, aynı zamanda etkileşimli öğrenme ortamları oluşturarak öğrenmeyi daha derin ve kalıcı hale getirir. Sanal müze turları, dijital arşivler, artırılmış gerçeklik uygulamaları ve tarihî olayların canlandırıldığı simülasyonlar gibi teknolojik olanaklar, öğrencilerin tarihî içeriklere aktif biçimde katılım göstermelerini sağlar (Kumalasari et al., 2024). Aynı zamanda dijital ortamlar, uzaktan eğitim imkânları sayesinde coğrafi sınırlamaları ortadan kaldırarak tarih eğitiminin daha geniş kitlelere ulaşmasını mümkün kılmaktadır (Sánchez et al., 2023).

Geleneksel tarih eğitimi ile dijital tarih eğitimi arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Geleneksel eğitim, genellikle öğretmen merkezli, anlatıma dayalı ve pasif öğrenme yöntemlerini içerirken; dijital tarih eğitimi, öğrenci merkezli, keşfetmeye ve etkileşime dayalı bir yaklaşım sunar. Dijital platformlar aracılığıyla öğrenciler, kendi öğrenme hızlarına uygun şekilde bilgiye erişebilir, çeşitli kaynaklardan veri toplayabilir ve tarihî olayları çok boyutlu olarak analiz edebilirler (Kumalasari et al., 2024). Bu durum, öğrencilerin yalnızca bilgi edinmesini değil, aynı zamanda eleştirel düşünme, yorumlama ve tarihî perspektif geliştirme becerilerini de desteklemektedir (Muhtarom & Andi, 2023).

Sonuç olarak, tarih eğitimi ile tarih bilinci arasındaki güçlü ilişki, dijitalleşmenin sunduğu olanaklarla daha da pekişmektedir. Dijital ortamlar, tarih bilincinin kazandırılmasında kritik bir rol oynamakta; öğrenmeyi daha erişilebilir, etkileşimli ve katılımcı bir sürece dönüştürmektedir. Sánchez ve arkadaşlarının (2023) da belirttiği gibi, dijital tarih eğitimi bireylerin geçmişle anlamlı bağlar kurmasını sağlarken, aynı zamanda onların tarihsel düşünme becerilerini ve kimlik inşasını da desteklemektedir.

Çalışmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu araştırmanın amacı, Konya'da yer alan Konya Bilim Merkezi Planetaryumu ve Dar'ül Mülk Dijital Gösterim Merkezi örnekleri üzerinden dijital gösterim merkezlerinin tarih eğitime ve tarih bilincine olan etkilerini toplumsal ve bireysel düzeyde incelemektir. Çalışma kapsamında, dijital teknolojilerin tarihî içeriklerin sunumu ve öğrenme süreçlerine katkısı değerlendirilecek; bu merkezlerin tarihsel farkındalık, kültürel miras bilinci ve kimlik inşası üzerindeki etkileri analiz edilecektir. Ayrıca, izleyici deneyimleri ve öğrenme kazanımları açısından dijital gösterim merkezlerinin sunduğu olanaklar da ele alınarak, dijital tarih eğitiminin potansiyeli ortaya konulacaktır.

YÖNTEM VE KAPSAM

Bu araştırma, dijital gösterim merkezlerinin tarih eğitime ve tarih bilincine olan etkilerini bireysel ve toplumsal düzeyde çok boyutlu olarak değerlendirmek amacıyla betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yöntemi nicel araştırma yaklaşımlarına dayanmaktadır. Veri toplama aracı olarak yapılandırılmış bir anket formu kullanılmış ve katılımcılardan elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında toplam 400 katılımcı yer almıştır. Katılımcılar, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, gelir düzeyi, yaşanan bölge ve medeni durum gibi demografik değişkenler açısından çeşitli gruplardan oluşmaktadır. Bu çeşitlilik, elde edilen verilerin genellenebilirliğini ve toplumun farklı kesimlerini yansıtmaya düzeyini artırmıştır.

Veri toplama aracında iki temel bölüm bulunmaktadır. İlk bölümde, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almakta; ikinci bölümde ise dijital gösterim merkezleri ile ilgili bilgi düzeyleri, deneyimleri, algıları ve bilişim teknolojilerine yönelik tutumları değerlendirilmiştir. Katılımcılara, dijital gösterim merkezlerine ilişkin teknoloji donanımları (ses, ışık, görüntüleme, ambiyans, iklimlendirme sistemleri vb.) ve bu merkezlerin tarih eğitimi bağlamındaki katkılarına yönelik çoktan seçmeli sorular yöneltilmiştir. Ayrıca bireylerin bilişim ve haberleşme teknolojilerine yönelik kullanım düzeyleri, içerik üretme, dijital yayıncılık gibi alanlarda aktiflik dereceleri ile teknolojiye ilişkin beklentileri de analiz edilmiştir.

Veriler, frekans ve yüzde dağılımlarıyla betimsel olarak analiz edilmiştir. Her soru için oluşturulan tablolar aracılığıyla katılımcıların görüşleri sistematik biçimde ortaya konmuştur. Elde edilen bulgulara göre, dijital gösterim merkezlerinin görsel, işitsel ve etkileşimli teknolojiler aracılığıyla tarihsel olayların öğrenilmesinde etkili olduğu, bireysel ve toplumsal tarih bilinci oluşturma sürecine katkı sunduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, dijital teknolojilere yönelik bireysel farkındalık ve kullanım düzeylerinin bu katkıları etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle araştırmada, teknoloji ile etkileşim düzeylerinin de dijital gösterim merkezlerinden alınan verimi etkileyen önemli bir değişken olduğu vurgulanmaktadır.

DİJİTAL GÖSTERİM MERKEZLERİ: TANIM, AMAÇ VE GELİŞİM SÜRECİ

Dijital Gösterim Merkezlerinin Kavramsal Çerçevesi

Dijital gösterim merkezleri, eğitim alanında giderek daha fazla önem kazanan yapılar arasında yer almaktadır. Bu merkezler, dijital içeriklerin etkileşimli biçimde sunulmasına olanak tanıırken, öğrencilere yalnızca tarihsel bilgilere erişim sağlamakla kalmayıp; aynı zamanda görsel ve işitsel öğeleri bir araya getirerek öğrenme deneyimlerini zenginleştirmektedir. Eğitimde dijital gösterim merkezlerinin entegrasyonu, öğrencilerin tarihsel ve toplumsal bilincini artırmakta; eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağlamakta ve öğrencilerin içerikle daha derinlemesine etkileşim kurmalarını mümkün kılmaktadır (Akgün, 2019).

Teknolojinin eğitim süreçlerine entegrasyonu bağlamında dijital gösterim merkezlerinin rolü oldukça büyüktür. Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerine karşı geliştirdiği olumlu tutumlar, bu entegrasyonun başarısını doğrudan etkilemektedir. Araştırmalar, öğretmenlerin dijital teknolojilere yönelik kabullerinin, öğrencilerin eğitim süreçlerinde bu araçları daha etkili kullanmalarını sağladığını göstermektedir (Övez & Şeker, 2022; Tatlı & Akbulut, 2017). Eğitimcilerin teknolojik yeterliliklerinin artması, öğrencilere zengin ve etkileşimli öğrenme ortamları sunulmasında kritik bir rol oynamaktadır. Yüksek düzeyde teknik bilgi ve beceriye

sahip öğretmenlerin dijital kaynakları etkili biçimde derslerine entegre etmesi, öğrencilerin öğrenmeye daha aktif biçimde katılmalarını desteklemektedir (Aygün et al., 2016; Çalışkan & İzmirli, 2020).

Dijital gösterim merkezleri, öğretim yöntemlerinin çeşitlenmesine ve gelişmesine önemli katkılar sunmaktadır. Geleneksel öğretim yöntemlerinin ötesine geçilerek, dijital araçlar sayesinde daha etkileşimli ve öğrenci merkezli öğrenme süreçleri oluşturulabilmektedir. Bu bağlamda, teknoloji entegrasyonunun nasıl gerçekleştirileceği konusu önem arz etmekte ve eğitim teknolojilerinin bilinçli ve etkin kullanımı gerekmektedir (Bilgiç, 2021). Dijital gösterim merkezleri, öğretmenlerin pedagojik ve teknolojik bilgi ve becerilerini bir araya getirmelerine imkân tanıdığı için, eğitimde daha yenilikçi ve etkili yaklaşımların benimsenmesine katkıda bulunur.

Teknolojik Gelişmelerin Dijital Sergi ve Gösterim Alanlarına Etkisi ve Kullanılan Başlıca Yaygın Teknolojiler ve Teknikler

Dijital sergi ve gösterim alanları, teknolojik gelişmelerin etkisiyle önemli bir dönüşüm süreci geçirmektedir. Bu dönüşüm, özellikle sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) gibi yenilikçi teknolojilerin entegrasyonu ile şekillenmektedir. Sanal gerçeklik, kullanıcılara üç boyutlu bir ortamda tarihî ve kültürel içeriklere derinlemesine dalma imkânı sunarken; artırılmış gerçeklik, fiziksel dünya ile dijital bilgilerin birleşimini sağlayarak daha etkileşimli ve bütünsel bir deneyim ortaya koymaktadır. Bu teknolojiler, kullanıcıların sergilere daha aktif katılım göstermesine olanak tanıyarak, öğrenme süreçlerini daha etkili ve kalıcı hâle getirmektedir (Liao et al., 2020).

Yapay zekâ destekli tarih anlatımları da dijital gösterim alanlarının gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Yapay zekâ, ziyaretçilere tarihî olaylar hakkında kişiselleştirilmiş ve dinamik içerikler sunarak, bilgi edinme süreçlerini bireysel ihtiyaçlara uygun hâle getirmektedir. Bu anlatım biçimi, farklı perspektifleri aynı anda sunma potansiyeli sayesinde öğrenme süreçlerini zenginleştirmekte; bireylerin tarihî olaylara dair çok boyutlu düşünmesini ve tarih bilincini geliştirmesini sağlamaktadır (Wang et al., 2023).

Bunun yanında, hologram teknolojisi ve etkileşimli ekranlar da dijital sergi alanlarının vazgeçilmez bileşenleri arasındadır. Hologramlar, izleyicilere üç boyutlu görseller sunarak görsel hafızayı desteklerken; interaktif ekranlar kullanıcıların içerikle doğrudan etkileşime geçmesine imkân tanır. Bu durum, sunumları daha etkileyici ve akılda kalıcı hale getirmekte; katılımcıların dikkatini çekerek onları daha aktif bir öğrenme sürecine dahil etmektedir (Kolbachev et al., 2019).

Dijital Gösterim Merkezlerinin Eğitim ve Kültür Alanındaki Rolü

Dijital gösterim merkezleri, günümüzde eğitim ve kültür alanlarında önemli bir rol üstlenmekte ve hem eğitimciler hem de öğrenciler için çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Bu merkezler, interaktif ve zengin içerikli yapıları sayesinde öğrencilerin öğrenme deneyimlerini desteklerken, aynı zamanda kültürel mirasın korunmasına ve yaygınlaştırılmasına da katkı sağlamaktadır (Büyükkuru, 2023). Özellikle eğitim bağlamında dijital gösterim merkezleri, geleneksel öğretim yöntemlerine alternatif sunarak öğrencilere daha derinlemesine ve uygulamaya dayalı öğrenme ortamları yaratmaktadır. Eğitimciler, bu merkezlerde sunulan teknolojik araçlar sayesinde öğrencilerin dikkatini çekebilmekte ve onları daha aktif bir öğrenme sürecine dahil

edebilmektedir. Bu da doğrudan eğitim kalitesinin artmasına katkıda bulunmaktadır (Arıkan & Kaya, 2023; Yılmaz & Batdı, 2016).

Dijital gösterim merkezlerinin bir diğer önemli işlevi ise kültürel mirasın korunması ve yeni kuşaklara aktarılmasıdır. Yapılan araştırmalar, dijital teknolojilerin kültürel mirasın korunmasına yönelik süreçleri olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Özellikle kitle kaynaklı projeler ve artırılmış gerçeklik uygulamaları, bireylerin kültürel mirasa aktif olarak katılım göstermesine olanak tanımaktadır (Uslu & Uysal, 2020; Uslu & Uysal, 2021). Kültürel verilerin dijital ortamda toplanması ve erişilebilir hale getirilmesi, özellikle genç kuşakların bu değerlere ulaşmasını kolaylaştırmakta ve bu değerleri sahiplenmesini teşvik etmektedir (Büyükkuru, 2023). Bu tür dijital etkileşimler, toplumsal hafızanın güçlenmesine ve geçmişle olan bağın canlı tutulmasına yardımcı olmaktadır.

Ayrıca dijital gösterim merkezleri, tarihî olayların yeniden canlandırılması ve deneyimlenmesinde de etkili araçlar sunmaktadır. Sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) gibi teknolojiler sayesinde tarihî olaylar daha canlı ve etkileyici biçimlerde sunulmakta; bu da öğrencilerin tarih bilincinin derinleşmesini sağlamaktadır. Öğrenciler bu teknolojiler aracılığıyla geçmişteki olayları adeta yerinde deneyimleme imkânı bulmakta ve olayların tarihsel bağlamını daha iyi kavrayabilmektedir (Durak & Yılmaz, 2019). Bu tür uygulamalar sayesinde tarihî anlatımlar soyut bilgi olmaktan çıkmakta, izleyiciler üzerinde kalıcı ve anlamlı etkiler bırakmaktadır.

TARİH EĞİTİMİ VE BİLİNCİ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE DİJİTALLEŞME

154

Tarih Eğitiminin Önemi ve Amaçları

Tarih eğitimi, bireylerin eleştirel düşünme ve tarihsel analiz becerileri kazanmalarında temel bir rol oynamaktadır. Eleştirel düşünme, öğrencilerin geçmişte yaşanan olayları sorgulama, değerlendirme ve çok yönlü biçimde yorumlama becerilerini geliştirirken; tarihsel analiz, bireylerin tarihsel kaynakları eleştirel bir bakış açısıyla inceleme ve yorumlama yetkinliğini artırmaktadır. Bu süreç, öğrencilerin yalnızca tarihsel olguları ezberlemesini değil, aynı zamanda bu olgular arasındaki ilişkiyi kurarak analiz yapmalarını, bağlamı kavramalarını ve tarihsel gelişmeleri bütüncül biçimde değerlendirmelerini sağlar (Kuş & Mert, 2023; Muis et al., 2024). Bu yönüyle tarih eğitimi, bireylerin düşünsel gelişimlerine katkı sunarken, aynı zamanda onların bireysel ve toplumsal kimliklerini inşa etmelerine de olanak tanır.

Tarih eğitiminin bir diğer önemli amacı, ulusal ve küresel kimlik inşasına katkıda bulunmaktır. Günümüz eğitim sistemlerinde tarih dersleri, ulusal kimliğin temellerini oluşturma işlevi üstlenmekte; bireylerin kendi ulusal geçmişlerini tanıma, kültürel miraslarını anlama ve yorumlama becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir (Yazıcı, 2023; Muis et al., 2024). Aynı zamanda tarih öğretiminde benimsenen çok kültürlü yaklaşımlar, öğrencilerin farklı kültür ve tarih anlayışlarını tanımasına imkân sağlayarak küresel kimlik geliştirmelerine destek olmaktadır (Faas, 2011). Bu yaklaşım, öğrencilerin tarihsel farkındalıklarını artırmakta, küresel perspektif kazanmalarını teşvik etmekte ve uluslararası iş birliği anlayışlarının temellerini atmaktadır.

Tarih eğitiminin bu işlevleri yalnızca bireysel gelişimle sınırlı kalmayıp; toplumsal birlik, dayanışma ve ulusal bütünlüğün güçlendirilmesi açısından da büyük önem taşımaktadır. Etkili bir tarih eğitimi, bireylerin hem kendilerini hem de başkalarını tanımasını kolaylaştırarak, toplumsal bütünleşmenin sağlanmasına katkı sunar (Ryabchenko et al., 2018; Zajda, 2015).

Ayrıca tarihsel bağlamda millî değerlerin ve duyguların aktarımı, bireylerin ortak bir tarihsel zeminde buluşmasına yardımcı olarak güçlü bir sosyal doku inşa edilmesine zemin hazırlar (Danugroho, 2024).

Tarih Bilinci ve Toplumsal Hafızanın Oluşumu

Tarih bilinci ve toplumsal hafızanın oluşumu, bireylerin ve toplumların geçmişle kurduğu ilişkiyi belirleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Tarihî olayların birey ve toplum üzerindeki etkisi, bu bağlamda dikkate değer bir öneme sahiptir. Bu olaylar, yalnızca geçmişte yaşanmış olgular olmaktan öte, bireylerin kimlik inşa süreçlerini ve toplumsal dayanışmalarını doğrudan etkileyen faktörlerdir. Bireyler, yaşadıkları dönemin sosyal, ekonomik ve kültürel koşullarıyla şekillenirken, aynı zamanda toplumsal hafızanın da birer taşıyıcısı hâline gelmektedir (Mutlutürk, 2020; Aydın, 2022). Bu açıdan bakıldığında, tarih bilinci bireylere geçmişlerini anlamaları için bir çerçeve sunmakta ve bu anlayış, toplumsal bütünleşmenin temel taşlarından biri olarak işlev görmektedir (Kozak, 2023; Bakar & Budak, 2021).

Tarih bilinci ve toplumsal hafızanın gelişiminde dijital araçların katkısı gün geçtikçe artmaktadır. Geleneksel tarih anlatılarının yerini alan dijital uygulamalar, daha etkileşimli, erişilebilir ve kullanıcı merkezli içerikler sunarak bireylerin tarihî olaylara olan ilgisini artırmaktadır (Yıldız, 2022). Özellikle sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) gibi teknolojiler, tarihî olayların yeniden canlandırılması ve deneyimlenmesi süreçlerinde önemli imkânlar sunmaktadır. Bu teknolojiler, görsel ve işitsel unsurları bir arada kullanarak kullanıcıların tarihî bağlamı daha derinlemesine kavrayabilmelerine olanak tanımaktadır (Turhanoğlu, 2024; Çelik, 2024). Böylece, dijital ortamlar aracılığıyla geçmiş olaylar topluma daha geniş bir perspektiften sunulmakta; bireylerin bu olaylara dair tutum ve yaklaşımları da şekillenmektedir (Arıkan & Aytan, 2021; Kafkasyalı & Oğuzhan, 2024).

Dijital hikâye anlatımı ve sosyal medya platformları da toplumsal hafızanın inşasında iki yönlü bir işlev üstlenmektedir. Bu platformlar, bireylerin tarihî olayları hatırlamaları, yeniden yorumlamaları ve paylaşımları açısından kritik bir alan oluşturmaktadır. Söz konusu dijital etkileşimler, giderek daha fazla bireyin tarihsel anlatıya katılım göstermesine olanak tanımakta ve böylece ortak bir toplumsal hafızanın oluşumuna katkı sunmaktadır (Erul, 2020; Erul, 2021). Bu süreçte bireyler, geçmişle olan bağlarını güçlendirirken, aynı zamanda günümüz toplumsal yapıları üzerinde de etkili bir rol üstlenmektedirler.

Dijital Teknolojilerin Tarih Eğitimindeki Yeri

Geleneksel tarih eğitimi, genellikle öğretmen merkezli, ezbere dayalı ve pasif öğrenme yöntemlerini içermektedir. Bu yöntemler, tarihî bilgilerin aktarımını sağlasa da öğrencilerin tarihî olaylar arasında bağ kurma, olayları sorgulama ve tarihsel analiz yapma gibi becerilerinin gelişmesini sınırlamaktadır. Buna karşın dijital tarih eğitimi, teknolojik araç ve uygulamalar sayesinde öğrenciyi merkezine alan, etkileşimli ve keşfetmeye dayalı bir öğrenme süreci sunmaktadır (Untitled, 2021). Özellikle sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) gibi teknolojiler, tarihî olayların görsel ve deneyimsel olarak yeniden sunulmasına olanak sağlayarak, öğrenmeyi daha etkili ve kalıcı hâle getirmektedir (Turhanoğlu, 2024; Çelik, 2024).

Dijital materyallerin tarih öğretiminde etkili bir şekilde kullanılabilmesi, pedagojik bakış açısının teknolojik araçlarla bütünleşmesini gerektirmektedir. Öğretmenlerin, dijital içerikleri ders planlarına uygun şekilde entegre etmesi, öğrencilerin tarihî olaylara karşı eleştirel ve analitik bir tutum geliştirmelerine katkı sunmaktadır (Untitled, 2021). Dijital araçlar sayesinde,

tarihî belgeler, haritalar, görseller ve sesli anlatımlar bir araya getirilerek çok katmanlı bir öğrenme ortamı sağlanabilmektedir. Bu durum, öğrencilerin yalnızca bilgi edinmesini değil, aynı zamanda geçmişle daha güçlü bir bağ kurmasını da mümkün kılar (Yıldız, 2022).

Toplumsal hafıza ve bireysel tarih bilincinin gelişimi, dijital anlatım biçimleriyle desteklendiğinde daha güçlü ve kalıcı hâle gelebilmektedir. Örneğin, sosyal medya ve dijital platformlar, bireylerin tarihî olayları kendi anlatılarıyla yorumlamasına olanak sağlayarak, çok yönlü bir tarih eğitimi sunmaktadır (Erul, 2020; Kafkasyalı & Oğuzhan, 2024). Bu süreçte birey, tarihî olaylara yalnızca bir izleyici olarak değil; aynı zamanda yorumlayan, analiz eden ve aktaran bir özne olarak katılmaktadır.

Dijital teknolojilerin tarih öğretimine entegrasyonu, hem pedagojik hem de teknik anlamda çeşitli avantajlar sunmaktadır. Bu teknolojiler, görsel ve işitsel öğelerle zenginleştirilmiş içerikler sayesinde öğrencilerin dikkatini çekmekte, soyut tarihî olayların somutlaştırılmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte, dijital tarih eğitimi; bireylerin kimlik inşası, toplumsal hafızanın aktarımı ve tarihî farkındalık kazanımı gibi alanlara da katkı sunmaktadır (Kozak, 2023; Bakar & Budak, 2021).

Ancak bu süreçte bazı sınırlılıklar da mevcuttur. Özellikle dijital araçlara erişimde yaşanan eşitsizlikler, eğitimde fırsat eşitliğini tehdit edebilmektedir (Aydın, 2022). Ayrıca dijital materyallerin pedagojik açıdan uygun şekilde düzenlenmemesi, öğrencilerde yüzeysel öğrenmeye yol açabilmektedir. Bu noktada öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılması, materyal tasarımı ve içerik değerlendirme becerilerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır (Untitled, 2021).

Dijital Gösterim Merkezlerinin Tarihî Olayların Öğretilmesine Katkısı

Dijital gösterim merkezleri, tarihî olayların somutlaştırılması ve öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımının sağlanmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Geleneksel tarih öğretiminde genellikle soyut kalan tarihî kavramlar, dijital ortamda görsel, işitsel ve etkileşimli öğelerle desteklenerek daha anlaşılır ve ilgi çekici hale getirilmektedir (untitled, 2021). Bu tür uygulamalar, öğrencilerin sadece bilgi tüketicisi olmaktan çıkarak, tarihî olayları sorgulayan ve yorumlayan aktif katılımcılar hâline gelmelerine olanak tanımaktadır.

Özellikle dijital gösterim merkezlerinin sağladığı interaktif ortamlar, öğrenci merkezli öğrenmenin önünü açmakta; öğrencilerin tarihî olaylara dair empati geliştirmesine ve olayların sosyal, kültürel ve politik bağlamlarını daha iyi kavramasına imkân sunmaktadır. Böylece tarih eğitimi, sadece bilgi aktarımı değil, aynı zamanda kimlik inşası ve toplumsal bilinç kazandırma işlevi de görmektedir (Arıkan & Aytan, 2021; Aydın, 2022).

Dijital simülasyonlar ve etkileşimli içerikler, tarih anlatımında devrim niteliğinde değişiklikler yaratmaktadır. Özellikle sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) teknolojileri, tarihî olayların yeniden canlandırılmasına olanak tanımakta ve kullanıcıların bu olayları adeta deneyimlemesini sağlamaktadır (Turhanoglu, 2024; Çelik, 2024). Bu tür uygulamalar, tarihî olayların statik anlatımını aşarak, öğrencilerin olayları bağlamsal olarak anlamalarını kolaylaştırmaktadır.

Bu gelişmelerin bir sonucu olarak, dijital araçlar toplumsal hafızanın oluşumuna da doğrudan etki etmektedir. Etkileşimli dijital anlatımlar, bireylerin geçmişle olan ilişkisini yeniden tanımlamakta ve tarih bilincini güçlendirmektedir (Mutlutürk, 2020; Bakar & Budak, 2021). Sosyal medya, dijital arşivler ve sanal sergi platformları gibi dijital alanlar, kolektif hafızanın

güncel bir biçimde inşa edilmesini sağlamakta; tarihî olaylar bireyler arasında paylaşılabılır ve yeniden yorumlanabilir hâle gelmektedir (Erul, 2020; Kafkasyalı & Oğuzhan, 2024).

Ayrıca dijital platformlar, tarihsel anlatıları geniş kitlelere ulaştırmada ve kültürel belleğin aktarımında güçlü araçlar olarak işlev görmektedir. Bu durum, tarihî olayların yalnızca geçmişin bir parçası olmaktan çıkarılıp, günümüz toplumsal ve politik yapılarıyla ilişkilendirilmesini kolaylaştırmaktadır (Yıldız, 2022; Kozak, 2023).

DİJİTAL GÖSTERİM MERKEZLERİNİN TARİH EĞİTİMİNE KATKILARI

Sanal Gerçeklik (VR) ve Artırılmış Gerçeklik (AR) Teknolojileri ile Tarih Eğitimi

Sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) teknolojileri, tarih eğitimi alanında yenilikçi uygulamalar sunarak öğrencilerin tarihî olayları birebir deneyimlemelerine imkân tanımaktadır. Bu teknolojiler, kullanıcılara gerçek dünya ile etkileşime geçebilecekleri simüle edilmiş ortamlar sunmakta ve tarihî olayları daha etkili, anlamlı ve kalıcı bir biçimde aktarma potansiyeline sahiptir (Uluçay & Küçük, 2023). Özellikle sanal gerçeklik uygulamaları, öğrencilerin geçmişteki olayları sanki o anın içinde yaşıyormuş gibi deneyimlemelerine olanak tanıyarak, somut bir tarih bilinci geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu tür etkileşimli deneyimler, öğrencilerin tarihî olayların neden-sonuç ilişkilerini daha derinlemesine kavramalarına da yardımcı olmaktadır (İşbilen, 2019).

Zaman ve mekân algısını güçlendiren dijital içerikler, tarihsel bağlamın anlaşılmasını kolaylaştırarak öğrenme sürecini desteklemektedir. VR ve AR teknolojileri, tarihî mekânların ve olayların yeniden canlandırılmasına olanak tanıırken, aynı zamanda kullanıcıların bu olaylara farklı perspektiflerden bakmalarını da mümkün kılmaktadır (Uluçay & Küçük, 2023). Bu sayede öğrenciler, yalnızca bilgi edinmekle kalmamakta; aynı zamanda geçmişin ruhunu ve atmosferini hissetme imkânı bulmaktadır. Bu durum, tarih bilincinin gelişmesine doğrudan katkı sunmaktadır (Üçgül et al., 2022). Ayrıca, bu teknolojiler tarihî bilgilerin ezberlenmesinin ötesine geçerek; öğrencilerin araştırma, analiz ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine de olanak tanımaktadır (Üçgül et al., 2022).

Bunun yanı sıra, VR ve AR uygulamaları, öğrencilerin tarih öğrenme sürecine aktif olarak katılımını artırmaktadır. Bu teknolojilerin sunduğu etkileşimli öğrenme ortamları sayesinde öğrenciler derslere daha fazla ilgi göstermekte; öğretmenler de tarihî olayları çok boyutlu anlatımlarla sunarak öğrenmeyi daha etkili kılabilmektedir (Ayaz & Ersöz, 2022). Eğitimcilerin bu teknolojileri bilinçli ve pedagojik bir yaklaşımla derslerine entegre etmeleri, öğrencilerin tarihî olaylara yönelik farkındalığını ve tarih bilincini önemli ölçüde güçlendirmektedir (Büyükkuru, 2023).

İnteraktif Dijital Deneyimlerin Öğrenciler Üzerindeki Etkileri

İnteraktif dijital deneyimler, öğrenci motivasyonunu artırma ve bilgi kalıcılığını güçlendirme açısından eğitimde önemli bir rol oynamaktadır. Bu teknolojiler, öğrencilere etkileşimli ve anlamlı bir öğrenme ortamı sunarak bilgiye erişimlerini ve öğrenmeye olan bağlılıklarını derinleştirmektedir. Yapılan araştırmalar, sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) gibi teknolojilerle desteklenen interaktif içeriklerin, öğrencilerin öğrenme süreçlerine olan ilgisini ve motivasyonunu önemli ölçüde artırdığını ortaya koymaktadır (Santoveña-Casal & López, 2023; Zhang et al., 2022).

Bilgi kalıcılığı açısından bakıldığında, interaktif dijital deneyimler öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını teşvik etmekte ve bu durum öğrenmeyi daha kalıcı hale getirmektedir. Öğrenciler, etkileşimli içerikler sayesinde bilgiyi sadece pasif bir şekilde edinmek yerine, onu deneyimleyerek ve uygulayarak öğrenmektedir. Özellikle proje tabanlı öğrenme (PjBL) modeli ile dijital içeriklerin entegrasyonu, öğrencilerin tarih bilgilerini daha derinlemesine anlamalarına ve öğrendiklerini çeşitli bağlamlarda kullanabilmelerine olanak tanımaktadır (Matitaputty et al., 2024). Bu yaklaşım, sadece bilgi edinimini değil, aynı zamanda problem çözme, araştırma yapma ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişimini de desteklemektedir (Zhao et al., 2021).

Dijital gösterim merkezlerinin öğrenci merkezli öğrenme modelleriyle olan uyumu, bu etkileşimli sürecin eğitimdeki yansımaları göstermektedir. Bu merkezler, öğrencilerin derslerde aktif rol almasını teşvik ederken, öğrenme süreçlerinin bireysel ihtiyaçlara göre şekillenmesine de olanak tanımaktadır (Stenalt, 2020; Yang, 2023). Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları, bireysel farklılıkları dikkate alarak eğitimi daha kapsayıcı hâle getirirken; dijital teknolojiler, farklı öğrenme stillerine ve hızlarına uygun içeriklerin sunulmasını kolaylaştırmaktadır (Almenara et al., 2022).

Sonuç olarak, interaktif dijital deneyimlerin öğrenci üzerindeki etkileri, hem öğrenme motivasyonunun artırılması hem de bilgi kalıcılığının sağlanması açısından son derece değerlidir. Bu deneyimlerin öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarıyla birleşmesi, eğitim süreçlerini daha etkileşimli ve kapsamlı bir hâle getirerek bireysel başarıya olumlu katkı sunmaktadır (Santoveña-Casal & López, 2023; Zhang et al., 2022). Bu bağlamda, eğitimcilerin dijital teknolojileri etkili bir şekilde kullanmaları, öğrenme deneyimlerini daha zengin, kişisel ve sürdürülebilir kılacaktır.

Müzeler, Anıtlar ve Tarihî Mekânların Dijital Ortamda Sunulması

Müzeler, anıtlar ve tarihî mekânların dijital ortama aktarılması, hem eğitim hem de kültürel bilinç açısından önemli katkılar sunmaktadır. Dünya genelinde yaygınlaşan sanal müze ve tarihî mekân uygulamaları, eğitimde kullanılan kaynakların çeşitlenmesini sağlamanın yanı sıra öğrencilere daha özgür, erişilebilir ve esnek öğrenme imkânları sunmaktadır. Özellikle fiziksel olarak erişimi sınırlı olan müze ve tarihî mekânların sanal ortamlarda sunulması, bu alanların eğitimsel amaçlarla daha etkin kullanılmasına olanak tanımaktadır (Sağlamgöncü, 2023; Sevi & Türküresin, 2023). Sanal müzeler, öğrencilere tarihî olayları daha derinlemesine deneyimleme, etkileşim kurma ve tarihsel bilgiyi anlamlandırma fırsatı sağlamaktadır.

Türkiye'deki sanal müze uygulamaları da bu bağlamda öğretim sürecine önemli katkılar sunmaktadır. Özellikle sosyal bilgiler öğretimi kapsamında yapılan araştırmalar, sanal müze deneyimlerinin öğretmen adaylarına kazanım temelli değerlendirme yapma fırsatı sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu uygulamaların öğrencilerin vatanseverlik, bilimsellik ve duyuşsal gelişim gibi değerlerle etkileşimini artırdığı gözlemlenmiştir (Sevi & Türküresin, 2023). Ayrıca sanal müzelerin ders içeriklerine entegrasyonu, öğrencilerin derse olan ilgisini yükseltmekte ve kalıcı öğrenmeyi desteklemektedir (Kan, 2022).

Dijital arşivlerin eğitime entegrasyonu ise tarihî mekânların ve kültürel değerlerin korunması, arşivlenmesi ve geniş kitlelere ulaştırılması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Müzelerin ve tarihî yapıların dijitalleştirilmesi, bu mekânlara dair tarihî verilerin eğitimde kaynak olarak kullanılmasını kolaylaştırmaktadır. Dijital arşivler, öğretmenler ve öğrenciler arasında bilgi

paylaşımını destekleyen etkili araçlar hâline gelmiş; böylece tarihî veriler ders içeriklerine doğrudan entegre edilebilir duruma gelmiştir. Özellikle sanal gerçeklik destekli uygulamalar, müze deneyimlerini daha ilgi çekici ve anlamlı kılmakta; öğrencilerin tarihî bilgileri görsel ve bağlamsal olarak daha iyi kavramalarına katkı sağlamaktadır (Kılıç et al., 2023). Bu tür uygulamalar hem öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmekte hem de tarihî konuların daha katılımcı bir şekilde öğrenilmesine imkân tanımaktadır.

Örnek Vakalar: Başarılı Dijital Tarih Eğitim Uygulamaları

Dijital tarih eğitimi uygulamaları, günümüzde hem Türkiye'de hem de dünya genelinde farklı projelerle zenginleşen, dinamik bir alan olarak öne çıkmaktadır. Sanal müzeler, artırılmış gerçeklik (AR) sergileri ve tarihî simülasyonlar bu alandaki başlıca yenilikçi uygulamalar arasında yer almaktadır. Özellikle dijital müzelerin ve AR teknolojilerinin tarih eğitimi üzerindeki etkisi dikkat çekmekte; bu araçlar, öğrenme süreçlerini hem daha erişilebilir hem de daha etkileşimli bir hâle getirmektedir.

Dünya genelindeki başarılı dijital tarih projeleri arasında Google Arts & Culture platformu önemli bir örnek olarak gösterilebilir. Bu platform, kullanıcıların dünyanın çeşitli bölgelerindeki müzelere sanal ortamda erişmelerine ve tarihî eserleri detaylı biçimde incelemelerine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda AR teknolojileri sayesinde tarihî mekânların ve olayların simülasyonları kullanıcı deneyimine sunulurken, tarihî bilgilerin daha derinlemesine anlaşılması desteklenmektedir (Kırmızı & Bertan, 2023). Benzer şekilde, Fransa'daki Louvre Müzesi, dijitalleşme çalışmaları kapsamında klasik heykel ve tabloları interaktif sunumlarla dijital ortama taşımıştır. Ziyaretçiler, QR kodları aracılığıyla bu eserlere ilişkin derinlemesine bilgilere ulaşabilmekte ve tarihî bağlamı daha kapsamlı biçimde keşfedebilmektedir (Balçın & Çavuş, 2020).

Türkiye'de de dijital tarih eğitimi alanında kayda değer gelişmeler yaşanmaktadır. Özellikle Konya Bilim Merkezi Planetaryumu ve Dar'ül Mülk Dijital Gösterim Merkezi, bu alanda öne çıkan örnekler arasında yer almaktadır. Bu merkezler, tarihî simülasyonlar ve dijital anlatılar aracılığıyla öğrencilere kültürel mirasın ve tarihî olayların interaktif biçimde sunulduğu deneyim alanları yaratmaktadır. Özellikle Dar'ül Mülk Gösterim Merkezi'nde gerçekleştirilen etkileşimli sunumlar, katılımcılara tarihî olayların içerisine doğrudan dâhil olma imkânı sağlayarak, öğrenmeyi hem daha ilgi çekici hem de daha etkili hâle getirmektedir (Kaya & Gürer, 2022).

Bununla birlikte, dijital arşivlerin eğitimdeki yeri de giderek önem kazanmaktadır. Müzelerin ve tarihî mekânların dijitalleştirilerek arşivlenmesi, tarihî belge ve kültürel varlıkların daha geniş kitlelere ulaştırılmasını sağlamakta; aynı zamanda bu materyallerin öğretim sürecine entegre edilmesini kolaylaştırmaktadır. Dijital arşivler, öğrencilerin tarihî belgeleri doğrudan inceleyebilmelerine imkân tanıyarak, eleştirel düşünme ve araştırma becerilerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır (Işıklı, 2024). Türkiye'de birçok müze, dijital arşivlerini eğitim içeriklerine entegre etmeye başlamış ve böylece öğrencilere zenginleştirilmiş bir tarih öğrenme deneyimi sunmayı hedeflemiştir.

DİJİTAL GÖSTERİM MERKEZLERİNİN TOPLUMSAL VE BİREYSEL ETKİLERİ

Dijital gösterim merkezlerinin toplumsal ve bireysel etkileri, toplumların kültürel mirasını ve tarih bilincini şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Bu merkezler, dijitalleşmenin

getirdiği olanaklarla tarihî ve kültürel verileri daha erişilebilir hale getirirken, çeşitli katmanları ile toplumsal alanlarda önemli değişimler yaratmaktadır.

Toplumsal Etkiler

Dijital gösterim merkezlerinin toplumsal ve bireysel etkilerine dair yapılan çalışmalar, dijitalleşmenin günümüz toplumlarını nasıl şekillendirdiğini ve medyanın tarihsel anlatılar üzerindeki rolünü açıkça ortaya koymaktadır. Bu merkezler, kültürel mirasın korunması ve dijitalleştirilmesi açısından önemli bir işlev görmektedir. Dijital platformların sunduğu imkânlar sayesinde kültürel miras daha geniş kitlelere ulaştırılmakta; bu da halkın tarih bilincinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Örneğin Burkey (2019), kültürel miras topluluklarının dijital girişimler yoluyla kolektif hafızalarını nasıl yeniden şekillendirdiklerini inceleyerek, dijital medyanın bu hafızanın paylaşılması ve toplulukların bellek deneyimlerinin zenginleştirilmesindeki etkisini vurgulamaktadır. Aynı şekilde, bu tür projeler bireylerin kendilerini ifade etme biçimlerini dönüştürmekte ve toplumsal katılımı artırmaktadır (Mukhlis & Laugu, 2023).

Toplumsal hafızanın şekillenmesinde dijital medya araçlarının etkisi giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Tarihsel olayların dijital ortamda tekrar hatırlatılması ve kamuoyuna sunulması, geçmişle kurulan ilişkiyi güçlendiren etkili bir mekanizma hâline gelmiştir. Han (2017), dijital medya kaynaklarının sosyal medya platformları aracılığıyla toplumsal bellek oluşturma ve katastrofik olayların hatırlanmasında üstlendiği işlevi ele almakta; bu tür dijital anı kaynaklarının, geçmişe dair yeni düşünme yolları sunduğunu ifade etmektedir. Nitekim bu dijital anlatılar, tarihî olayların kamuoyunda yeniden değerlendirilmesini sağlayarak, tarihsel anlatıların çeşitlenmesine olanak tanımaktadır (Sreepada & Aksoy, 2023).

Kamusal tarih anlatılarında dijitalleşmenin rolü, bireylerin deneyimlerini ve kişisel perspektiflerini sürece dahil etmeleriyle daha katılımcı bir tarih yazımını mümkün kılmaktadır. Özdemir ve Tuna (2023), dijital hikâye anlatımı yönteminin tarih eğitimi üzerindeki etkilerini incelemiş; bu yöntemin öğrencilerin öğrenme stratejilerini geliştirdiğini ve tarihsel olaylara dair daha derin bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olduğunu ortaya koymuştur. Bu yaklaşımlar bireylerin tarihsel bağlamda kendi seslerini ifade etmelerine olanak tanıırken, aynı zamanda toplumsal hafızanın daha aktif bir biçimde yorumlanmasını teşvik etmektedir (Brockmeier, 2010).

Dijitalleşmenin toplumsal katılım ve bilinçlenme süreçlerinde de belirleyici etkileri bulunmaktadır. Makhortykh ve arkadaşları (2022), dijital ortamlarda şekillenen toplumsal hafızanın nasıl değiştiğini ve bireylerin dijital araçlar aracılığıyla geçmişle olan bağlarını nasıl yeniden kurduklarını araştırmaktadır. Özellikle sosyal medya platformlarının sağladığı etkileşimli olanaklar, bireylerin tarihsel olaylara dair fikirlerini ifade etmelerini ve bu olayları yeniden yorumlamalarını mümkün kılmaktadır (Avcı & Kasimi, 2023). Bu bağlamda, pek çok sosyal hareket ve protesto dijital araçlar sayesinde organize edilmekte; geniş kitlelere ulaşılarak toplumsal farkındalık ve bilinçlenme süreçleri desteklenmektedir (Gaw & Bunquin, 2021).

Bireysel Etkiler

Dijital gösterim merkezlerinin bireysel etkileri, özellikle kullanıcı deneyimi ve dijital tarih eğitiminin bilişsel gelişime katkıları açısından kapsamlı biçimde ele alınmaktadır. Bu merkezler, bireylerin tarih algısını dönüştürme potansiyeli taşıırken; aynı zamanda öğrenme süreçlerini zenginleştirerek bilişsel gelişimlerini desteklemektedir.

Dijital tarih eğitimi ile kullanıcı deneyimi arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Dijital araçlar ve bilgi teknolojileri yoluyla sunulan tarihsel içerikler, bireylere daha etkili ve anlamlı öğrenme deneyimleri sunmakta; tarihî bilgilerin daha kalıcı ve anlaşılır olmasına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, kullanıcı deneyimi (UX), dijital platformların etkinliğini belirleyen temel unsurlardan biridir. Kullanıcıların bir sistem, ürün ya da hizmetle etkileşiminden doğan algı ve tepkileri, dijital içeriklerin başarısında doğrudan etkili olmaktadır.

Galindo ve arkadaşları (2023), kullanıcı arayüzleri üzerine yaptıkları çalışmada, başarılı bir kullanıcı deneyiminin e-ticaret platformlarının başarısındaki önemini vurgulamaktadır. Her ne kadar çalışma e-ticaret bağlamında yürütülmüş olsa da, kullanım kolaylığı, estetik ve işlevsellik gibi faktörlerin dijital tarih projelerinde de kullanıcı etkileşimini artırmada benzer bir etki yarattığı söylenebilir. Bu tür faktörler, bireylerin dijital içeriklere yönelik ilgisini artırmakta ve öğrenmeye yönelik içsel motivasyonlarını güçlendirmektedir.

Bireysel düzeyde dijital ortamların etkilerinden biri de kişisel tarih algısının dönüşümüdür. Dijital araçlar ve görsel materyaller, bireylerin geçmişle kurdukları ilişkiyi yeniden yapılandırmalarına olanak tanımaktadır. Kullanıcılar, dijital içerikler aracılığıyla tarihî olayları yalnızca öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda bu olaylara ilişkin kendi yorumlarını da geliştirme fırsatı bulur. Bu durum, bireylerin tarihî olaylara dair farkındalığını artırmakta ve tarih bilgisiyyle kurdukları kişisel bağları derinleştirmektedir.

Öte yandan, bireylerin dijital ortamlarda yaşadıkları deneyimlerin, kişisel özelliklere ve bağlamsal etmenlere göre değişkenlik gösterdiği de bilinmektedir. Onasanya ve arkadaşları (2023), dijital cihazların kullanıcı deneyimi üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında, bireysel farklılıkların ve kişisel eğilimlerin dijital deneyimi nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu farklılıklar, tarihî içeriklere verilen tepkilerin çeşitliliğini açıklamak açısından da önemli bir temel sunmaktadır.

DİJİTAL GÖSTERİM MERKEZLERİNİN TARİH EĞİTİMİ ÜZERİNE ELEŞTİRİLERİ VE ETİK BOYUTLARI

Dijital Tarih Anlatılarının Nesnelliği ve Güvenilirliği

Dijital tarih anlatılarının nesnelliği ve güvenilirliği, tarihsel olayların dijital ortama aktarılması sürecinde sıkça tartışılan konular arasında yer almaktadır. Bu süreçte, tarihsel gerçekliğin nasıl çerçevelendiği, içeriklerin sunum biçimi ve potansiyel manipülasyon riskleri; dijital tarih anlatılarının güvenilirliği üzerinde dolaylı ancak önemli etkiler yaratmaktadır. Her ne kadar dijital medya araçları bilgiye erişimi kolaylaştırırsa da, içeriklerin üretim ve sunum aşamalarında oluşabilecek taraflılıklar, tarihsel bilginin nesnelliğini tehdit edebilmektedir.

Tarihsel olayların dijitalleştirilme biçimleri, anlatıların hangi çerçevede sunulduğu sorusunu gündeme getirmektedir. Bu noktada dijital hikâye anlatımının eğitimdeki rolü oldukça dikkat çekicidir. Dijital öyküleme, tarihî olayların öğrencilere aktarılmasında yaratıcı ve etkili bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu yöntemin sunduğu avantajların yanı sıra, içeriklerin nasıl yapılandırıldığı da oldukça önemlidir. Belirli bir bakış açısının ön plana çıkarılması, tarihsel gerçeklik algısının yönlendirilmesine yol açabilir ve bu durum nesnelliği zedeleyebilir (Yılmaz et al., 2017).

Yılmaz ve arkadaşları (2017), dijital öykülemenin öğretim materyali olarak kullanılmasının öğrenme açısından birçok faydasını ortaya koymakla birlikte, bu içeriklerin güvenilirliğine yönelik eleştirilerin de bulunduğunu belirtmektedir. Özellikle dijital ortamda sunulan tarihî

içeriklerin kaynaklardan bağımsız olarak yapılandırılması, manipülatif anlatıların oluşmasına zemin hazırlayabilmektedir. Bu noktada dijital hikâyelerin sıklıkla kişisel deneyimlere ve bireysel algılara dayandığı göz önünde bulundurulmalı, tarihsel olaylar daha geniş ve nesnel bir perspektiften değerlendirilmeye çalışılmalıdır (Dayan & Girmen, 2018).

Ayrıca dijital platformların kullanıcılar üzerindeki etkileri, tarihsel anlatıların nasıl algılandığını ve yorumlandığını doğrudan etkilemektedir. Günümüzde dijital medya, bireylerin tarihsel olaylara yönelik bakış açılarını şekillendiren güçlü bir araç hâline gelmiştir. Tiryaki (2023), dijital diasporaların tarihsel süreçler üzerindeki etkisini incelediği çalışmada, dijital mecraların toplumsal hafıza ve tarih anlatıları üzerindeki gücünü vurgulamaktadır. Tarihî olayların dijitalleştirilmesi, bu olayların belirli anlatı kalıpları içinde sunulmasına neden olabilmekte; bu durum ise bireylerin geçmişi değerlendirme biçimlerine doğrudan etki etmektedir.

Teknolojiye Bağımlılık ve Tarihsel Gerçeklik Algısı

Teknolojiye bağımlılık ile tarihsel gerçeklik algısı arasındaki ilişki, gerçek mekân deneyimi ve sanal ortam deneyiminin karşılaştırılması üzerinden değerlendirildiğinde, bireylerin tarih algılarını şekillendiren dinamiklerin daha iyi anlaşılmasına katkı sunmaktadır. Mekânsal deneyimler, bireylerin tarih ile olan bağlarını güçlendirme potansiyeline sahipken; dijital ortamlar da bu bağın niteliğini dönüştürebilecek özellikler barındırmaktadır.

Gerçek mekân deneyimi, tarihî olayların yaşandığı yerlerde bireylerin doğrudan, duyuşsal ve fiziksel etkileşim kurmalarına olanak tanımaktadır. Liu'nun (2020) çalışması, fiziksel mekânlara yapılan ziyaretlerin bilgi edinme, katılım ve eğlenme açısından zengin deneyimler sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu tür deneyimler, bireylere tarihsel bağlamda somut bir deneyim sunarak tarih algısını güçlendirmekte; tarihsel olaylarla bireysel bağ kurma becerisini artırmakta ve tarihsel bilincin derinleşmesine katkı sağlamaktadır.

Öte yandan, sanal ortam deneyimi teknolojik olanaklar sayesinde tarihsel verilerin yeniden yapılandırılmasını ve farklı biçimlerde sunulmasını mümkün kılmaktadır. Artırılmış gerçeklik (AR) uygulamaları, kullanıcıların gerçek zamanlı bir ortamda dijital içeriklerle etkileşim kurmalarını sağlayarak, tarihî olayların yeniden deneyimlenmesine imkân tanımaktadır. Han ve çalışma arkadaşları (2022), AR tabanlı deneyimlerin kullanıcı etkileşimini artırdığını ve öğrenme sürecine olumlu katkılar sunduğunu belirtmektedir. Ancak, sanal deneyimlerin gerçek mekânlarda sunulan duyuşsal bütünlüğü ve fiziksel bağlamı yeterince sunamaması, tarihsel gerçekliğin derinliğini sınırlandırabilmektedir.

Ayrıca, dijital ortamlarda sunulan tarih anlatılarının manipülatif olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. He ve arkadaşları (2023), dijital etkinliklerin tarihî yeniden canlandırmalar aracılığıyla kullanıcı değer algısını artırabileceğini ifade etmekte; ancak bu tür uygulamalarda fiziksel etkileşimlerin ve sosyal bağlamın sınırlı olması, tarihî olayların algılanmasında yüzeyselliğe neden olabileceğini göstermektedir. Bu durum, dijital anlatımların eleştirel bir gözle değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bununla birlikte, kullanıcıların sanal ortam içeriklerine giderek daha fazla yönelmesi, tarihsel gerçekliğe dair algıların dönüşmesine neden olabilir. Gerçek mekânlarda deneyimlenen tarihsel öğrenmelerin yerini dijital temsillerin alması, bilgiye yaklaşım biçimlerini değiştirmektedir. Sinn ve Soares (2014), dijital arşivlerin tarih araştırmalarına sağladığı kolaylıklara dikkat çekerken, aynı zamanda bu materyallerin tarihsel kaynaklar olarak taşıdığı otoritenin

sorgulanmaya başlandığını vurgulamaktadır. Dijital ortamlar geçmişe dair bakış açılarını dönüştürürken, tarihsel bilgilerin nesnelliği konusunda da daha eleştirel bir bakış açısının geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Dijital Gösterim Merkezlerinin Kullanımında Etik ve Politik Sorunlar

Dijital gösterim merkezlerinin kullanımında karşılaşılan etik ve politik sorunlar, özellikle dijital arşivlerdeki içeriklerin doğruluğu ve tarafsızlığı ile kültürel mirasın ticarileştirilmesi gibi iki temel başlık etrafında yoğunlaşmaktadır. Bu sorunlar, dijital ortamda sunulan bilgilere yönelik şüphelerin artmasına ve dijitalleştirilmiş kültürel mirasın nasıl temsil edildiğine dair ciddi tartışmaların doğmasına neden olmaktadır.

Dijital arşivlerde yer alan içeriklerin doğruluğu ve tarafsızlığı, özellikle bilgiye erişimin kolaylaştığı günümüzde daha da kritik bir hâle gelmiştir. Jaillant (2022), dijital ve doğrudan dijital olarak oluşturulan arşivlerin erişilebilirliğini artırma çabalarını incelemiş ve insan merkezli yaklaşımların teknolojiyle birlikte düşünülmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, dijital içeriklerin güvenilirliği yalnızca teknolojik yeterlilikle değil, aynı zamanda etik hassasiyetle de ilişkilidir. Özellikle yapay zekâ tabanlı araçların dijital arşivlerdeki içerikleri otomatik olarak sınıflandırması veya üretmesi, mevcut önyargıların ve hataların yeniden üretilmesine neden olabilir (Hu, 2024). Bu durum, araştırmacıların ve kullanıcıların eriştiği bilgilerin doğruluğunu sorgulamalarına yol açmakta ve potansiyel bir güven sorunu oluşturmaktadır.

Dijital gösterim merkezlerinde öne çıkan bir diğer politik sorun ise kültürel mirasın ticarileştirilmesidir. Dijital platformların yaygınlaşmasıyla birlikte, kültürel miras unsurlarının ekonomik ürünler hâline getirilmesi kolaylaşmıştır. Bu süreç, kültürel değerlerin ticari metaya dönüşmesi ve kültür–tarih ilişkisinin yozlaşması gibi tehlikeleri beraberinde getirmektedir. Ma (2022), dijital arşivlerin kültürel operasyonlar ve yönetim açısından içerdiği stratejik bilgilerin, ticarileşme sürecinde nasıl kullanıldığını irdelemekte ve bu durumun yol açabileceği etik ikilemleri tartışmaktadır. Kültürel mirasın yalnızca görsel–işitsel materyal olarak sunulması ve ekonomik kazanç amacıyla pazarlanması, onun derin tarihsel bağlamdan koparılmasına neden olabilmektedir.

Ayrıca, kültürel mirasın ticarileştirilmesi süreci, içeriklerin temsil biçiminde nesnelliğin kaybolmasına da yol açabilmektedir. Burke ve Zavalina (2020), dijital dil arşivlerinde kullanılan serbest metin (free-text metadata) verilerinin zenginliğini karşılaştırdıkları çalışmalarında, bu içeriklerin doğruluğu ve tarafsızlığına dair kaygılara dikkat çekmektedirler. Özellikle ekonomik kazanç amacı güdülen projelerde, tarihî ve kültürel içeriklerin bilinçli olarak saptırılması veya belirli yönlerinin öne çıkarılması, kullanıcıların gerçek bağlamı yanlış anlamalarına neden olabilir.

BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmada, dijital gösterim merkezlerinin tarih eğitime ve tarih bilincine olan etkileri hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çok boyutlu olarak ele alınmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler, dijital teknolojilerin kullanıldığı ortamlarda tarihsel bilgilerin aktarımı ve bireylerde tarihsel farkındalık oluşturma süreçlerine yönelik algı, tutum ve deneyimlerini kapsamaktadır. Bulgular, dijital gösterim merkezlerinin tarihsel olayları görselleştirme ve etkileşimli anlatım yoluyla daha etkili öğrenme ortamları sunduğunu; bunun da bireylerin tarih bilgisini artırdığı ve geçmişe yönelik bilinç geliştirdiğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca bu merkezlerin toplumsal düzeyde tarihsel mirasın korunması, kolektif hafızanın güçlendirilmesi ve kültürel kimliğin pekiştirilmesi açısından önemli katkılar sunduğu yönünde ortak görüşler dikkat çekmektedir.

Tablo 1.

Demografik Veriler

Soru	Cevap	Sayı	Yüzde (%)	Toplam (n=400)
Yaş	18-25	46	11.50	400
	26-35	97	24.25	
	36-45	71	17.75	
	46-55	79	19.75	
	56-65	77	19.25	
	66 ve üzeri	30	7.50	
Cinsiyet	Erkek	200	50.00	400
	Kadın	200	50.00	
Eğitim Durumu	Okur-Yazar değil	34	8.50	400
	Okur-Yazar	41	10.25	
	İlkokul	51	12.75	
	Ortaokul	51	12.75	
	Lise	55	13.75	
	Ön lisans	52	13.00	
	Lisans	56	14.00	
	Lisansüstü	60	15.00	
Aylık Gelir	8000 ve altı	56	14.00	400
	8.001–14.000	51	12.75	
	14.001–20.000	52	13.00	
	20.001–26.000	41	10.25	
	26.001–32.000	50	12.50	
	32.001–38.000	42	10.50	
	38.001–44.000	37	9.25	
	44.001–50.000	37	9.25	
	50.001 ve üstü	34	8.50	
Hanede Kişi Sayısı	4 - 6 Kişi	150	37.50	400
	5 - 7 Kişi	129	32.25	
	8 Kişi ve üzeri	121	30.25	
Meslek	Çalışmıyor	51	12.75	400
	Esnaf	49	12.25	
	Kamu çalışanı	66	16.50	
	Özel sektör çalışanı	55	13.75	
	Serbest Meslek	61	15.25	
	Emekli	57	14.25	
	Ev hanımı	61	15.25	
Yaşadığınız Bölge	Kırsal Bölge	122	30.50	400
	Şehir Merkezi	147	36.75	
	Taşra İlçe Merkezi	131	32.75	
Medeni Durum	Evli	211	52.75	400
	Bekâr	137	34.25	
	Boşanmış	52	13.00	

Aktif Öğrencilik Durumu	Evet	158	39.50	400
	Hayır	242	60.50	

Tablo 1 incelendiğinde Ankete katılan 400 kişinin yaş dağılımı incelendiğinde, en büyük grubu %24,25 ile 26–35 yaş aralığındaki bireyler oluştururken, bunu %19,75 ile 46–55 yaş, %19,25 ile 56–65 yaş grubu takip etmektedir. 36–45 yaş aralığı %17,75 oranındayken, genç katılımcılar olan 18–25 yaş grubunun oranı %11,5'te kalmıştır. 66 yaş ve üzeri bireyler ise %7,5'lik bir kesimi temsil etmektedir. Bu dağılım, ankete daha çok orta yaş grubundaki bireylerin katıldığını göstermektedir.

Cinsiyet dağılımı açısından katılımcılar eşit olarak dağılmış; %50'si erkek, %50'si kadınlardan oluşmuştur. Eğitim düzeyi bakımından, en yüksek oran %15 ile lisansüstü eğitim seviyesine sahip bireylerdir. Bunu %14 ile lisans, %13 ile ön lisans, %13,75 ile lise ve %12,75 ile hem ilköğretim hem ortaokul mezunları takip etmektedir. %10,25'i yalnızca okur-yazarken, %8,5'i ise okur-yazar değildir. Bu sonuçlar, katılımcıların genel olarak eğitim düzeyi yüksek bireyler olduğunu göstermektedir. Katılımcıların aylık gelir düzeylerine bakıldığında, en çok %14'ü 8000 TL ve altı gelir grubunda yer alırken, %13'ü 14.001–20.000 TL gelir elde etmektedir. Diğer gelir grupları birbirine yakın oranlara sahiptir ve %8,5'lik kesim 50.001 TL ve üzeri gelir beyan etmiştir. Bu da farklı ekonomik düzeylerden bireylerin katıldığını göstermektedir. Hanedeki kişi sayısı açısından en yoğun grup %37,5 ile 4–6 kişi olan hanelerdir. 5–7 kişilik haneler %32,25 ile ikinci sıradayken, 8 kişi ve üzeri olan kalabalık haneler %30,25 oranındadır. Bu, çekirdek ve geniş aile yapılarına sahip bireylerin ankete katıldığını göstermektedir. Meslek dağılımı incelendiğinde, katılımcıların %16,5'i kamu çalışanı, %15,25'i serbest meslek sahibi veya ev hanımı, %14,25'i emekli ve %13,75'i özel sektörde çalışmaktadır. Esnaf %12,25, çalışmayanlar ise %12,75 oranındadır. Bu sonuçlar, çeşitli meslek gruplarından katılım sağlandığını ortaya koymaktadır.

Katılımcıların yaşadığı bölgelere bakıldığında, %36,75'i şehir merkezinde yaşarken, %32,75'i taşra ilçe merkezlerinde ve %30,5'i kırsal bölgelerde ikamet etmektedir. Bu durum, hem kentsel hem de kırsal temsiliyetin sağlandığını göstermektedir. Medeni durum açısından bireylerin %52,75'i evli, %34,25'i bekâr ve %13'ü boşanmıştır. Bu dağılım, orta yaş grubunun fazlalığıyla da uyumlu bir sonuç sunmaktadır. Aktif öğrencilik durumu ise %39,5 oranında “evet” olarak belirtilmiş, %60,5'i ise öğrenci olmadığını ifade etmiştir. Bu, önemli bir kısmın hâlen eğitim hayatına devam ettiğini göstermektedir.

Bu kısımda dijital gösterim merkezlerinin tarih eğitimi ve tarih bilinci üzerindeki etkileri değerlendirilirken, bireylerin bilişim ve teknolojik gelişmelere yönelik farkındalık düzeyleri de önemli bir değişken olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda katılımcılara, bilişim ve haberleşme teknolojilerini takip etme, kullanma, içerik üretme ve teknolojik gelişmelere karşı beklenti düzeyleriyle ilgili çeşitli sorular yöneltilmiştir. Elde edilen veriler, dijital teknolojilere yönelik farkındalığın bireysel düzeyde farklılık gösterdiğini; toplumun genelinde teknolojiye ilginin ve kullanımın yaygın olmakla birlikte, içerik üreticiliği ve geliştiricilik gibi aktif rollerin daha sınırlı kaldığını ortaya koymuştur. Bu bulgular, dijital gösterim merkezlerinin etkisini değerlendirirken bireylerin teknolojiye yaklaşım biçimlerinin ve dijital yeterliliklerinin dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 2.

Bilişim ve haberleşme teknolojilerini yakından takip eder misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	132	33.00 %
Hayır	133	33.25 %
Fikrim yok	135	33.75 %

Katılımcıların bilişim ve haberleşme teknolojilerini takip etme düzeyleri birbirine oldukça yakın görünmektedir. Yaklaşık üçte biri bu teknolojileri aktif olarak takip ettiğini belirtirken, benzer oranlarda kişi bu konuda olumsuz ya da kararsız görüş bildirmiştir. Bu sonuç, toplumda dijital farkındalık konusunda homojen bir yapı olmadığını ve kararsızlığın yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 3.

Temel bilgisayar ve haberleşme teknolojileri bilgisine sahip misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	133	33.25 %
Hayır	131	32.75 %
Fikrim yok	136	34.00 %

Temel bilgisayar ve haberleşme bilgisine sahip olma durumu da oldukça dengelidir. “Evet” cevabı veren bireyler üçte birlik bir oran oluştururken, “Fikrim yok” yanıtının yüksekliği, bireylerin kendi dijital yeterliliklerini sorgularken belirsizlik yaşadığını göstermektedir.

Tablo 4.

Bilişim ve teknolojik gelişmelere ilgili misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	136	34.00 %
Hayır	129	32.25 %
Fikrim yok	135	33.75 %

Bilişim ve teknolojik gelişmelere ilgi düzeyi açısından da belirgin bir fark görülmemektedir. Her üç seçeneğin oranları birbirine yakın olmakla birlikte, katılımcıların çoğu teknolojiyle ilgili olduğunu ya da en azından bu konuda bir farkındalık taşıdığını ifade etmiştir.

Tablo 5.

Aktif olarak bilişim ve haberleşme teknolojilerini kullanıyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	138	34.50 %
Hayır	128	32.00 %
Fikrim yok	134	33.50 %

Katılımcıların %34,5’i bilişim ve haberleşme teknolojilerini aktif olarak kullandığını belirtmiştir. Bu oran olumlu bir eğilim gösterse de “Hayır” ve “Fikrim yok” yanıtlarının toplamı %65,5’i bulmakta ve bu da aktif dijital kullanımın hâlâ sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

Tablo 6.

Günlük olarak bilişim ve haberleşme teknolojilerini kullanıyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	140	35.00 %
Hayır	130	32.50 %
Fikrim yok	130	32.50 %

Günlük kullanımda da benzer bir dağılım göze çarpmaktadır. Her üç katılımcıdan biri bu teknolojileri günlük yaşamında kullandığını belirtirken, kararsız ve olumsuz cevaplar da oldukça yaygındır. Bu, teknolojinin günlük rutine tam anlamıyla entegre edilmediğini göstermektedir.

Tablo 7.

Bilişim ve haberleşme teknolojilerini içerik tüketicisi olarak kullanıyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	142	35.50 %
Hayır	132	33.00 %
Fikrim yok	126	31.50 %

Katılımcıların önemli bir kısmı dijital içeriklerin pasif tüketicisi olduklarını belirtmiştir. Bu durum, bilişim teknolojilerinin eğlence, haber, eğitim gibi amaçlarla takip edildiğini; ancak üretici veya geliştirici boyutuna geçilmediğini ortaya koymaktadır.

Tablo 8.

Bilişim ve haberleşme teknolojilerini içerik üreticisi olarak kullanıyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	128	32.00 %
Hayır	138	34.50 %
Fikrim yok	134	33.50 %

İçerik üretimi konusunda katılımcılar daha çekimserdir. "Hayır" ve "Fikrim yok" cevaplarının toplamda %68’i bulması, üretici olmaktan ziyade tüketici davranışlarının yaygın olduğunu ve dijital yaratıcılığın daha sınırlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 9.

Bilişim ve haberleşme teknolojilerini yayıncı olarak kullanıyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	124	31.00 %
Hayır	142	35.50 %
Fikrim yok	134	33.50 %

Katılımcıların yalnızca üçte biri dijital platformları bir yayın aracı olarak kullandığını ifade etmiştir. Bu oran, dijital medya okuryazarlığının ve ifade etme cesaretinin geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Tablo 10.

Bilişim ve haberleşme teknolojilerini yapımcı olarak kullanıyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	122	30.50 %
Hayır	145	36.25 %
Fikrim yok	133	33.25 %

Yapımcılık yani özgün içerik ve dijital ürün üretimi alanında kullanıcıların daha da pasif olduğu gözlemlenmiştir. Bu, teknolojinin üretimsel yönlerinin bireylerce yeterince kullanılmadığını ve bu alanda farkındalığın artırılması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 11.

Güncel teknolojilere sahip olmayı ve kullanmayı önemsiyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	144	36.00 %
Hayır	128	32.00 %
Fikrim yok	128	32.00 %

Katılımcıların önemli bir bölümü güncel teknolojiye sahip olmayı önemsettiğini belirtmiştir. Bu durum, özellikle bireysel kullanım ve tüketici bilinci açısından teknolojiye yönelimin arttığını göstermektedir.

Tablo 12.

Temel düzeyde beklentilere sahip misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	139	34.75 %
Hayır	129	32.25 %
Fikrim yok	132	33.00 %

169

Katılımcıların üçte birinden fazlası bilişim teknolojilerinden temel düzeyde beklentilere sahip olduğunu belirtmiştir. Bu durum, günlük kullanım, erişim kolaylığı, hız gibi temel ihtiyaçların teknolojiyle ilişkilendirilmesini göstermektedir.

Tablo 13.

İleri düzeyde beklentilere sahip misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	134	33.50 %
Hayır	136	34.00 %
Fikrim yok	130	32.50 %

İleri düzey beklentiler konusunda bireyler arasında belirgin bir fark oluşmamıştır. “Hayır” cevabının biraz daha fazla olması, bireylerin teknolojiye dair karmaşık ve gelişmiş uygulamalardan ziyade temel işlevlere yöneldiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 14.

Bilişim ve haberleşme teknolojilerinde salt kullanıcı mısınız?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	146	36.50 %
Hayır	130	32.50 %
Fikrim yok	124	31.00 %

Katılımcıların % 36.50 kendisini yalnızca bir kullanıcı olarak tanımlamaktadır. Bu da teknoloji ile ilişkilerinin genellikle hazır içerik tüketimiyle sınırlı kaldığını ve üretken rollerin daha az benimsendiğini göstermektedir.

Tablo 15.

Bilişim ve haberleşme teknolojilerinde geliştirici kullanıcı mısınız?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	121	30.25 %
Hayır	142	35.50 %
Fikrim yok	137	34.25 %

170

Geliştirici kullanıcı olma oranı en düşük düzeyde kalan alanlardan biridir. Bu, yazılım geliştirme, veri analizi ya da ileri düzey teknik becerilere sahip kullanıcı sayısının sınırlı olduğunu ve bireylerin bu alanlara yöneliminin düşük olduğunu göstermektedir.

Bu kısımda Katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda, dijital gösterim merkezlerinin teknolojik donanımlarının tarih eğitimi ve tarih bilincine önemli katkılar sunduğu görülmektedir. Özellikle sanal gerçeklik (VR), artırılmış gerçeklik (AR), etkileşimli ekranlar, 3D projeksiyonlar ve sesli rehber sistemleri gibi ileri düzey teknolojilerin kullanımı, tarihsel olayların daha görsel, somut ve anlaşılır bir biçimde aktarılmasına olanak tanımaktadır. Bu teknolojiler sayesinde öğrenciler, tarihî mekanları ve olayları adeta yerinde deneyimleyerek öğrenme sürecine daha aktif katılmakta ve bilgiyi kalıcı hâle getirmektedir. Ayrıca, bu donanımlar bireysel öğrenme motivasyonunu artırırken, tarihsel farkındalığın toplumsal düzeyde gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Dijital gösterim merkezleri, tarih eğitimi sadece bilgi aktaran bir süreç olmaktan çıkarp, geçmişle bağ kurmayı sağlayan çok boyutlu bir öğrenme ortamına dönüştürmektedir.

Tablo 16.

Dijital gösterim merkezlerinde yer alan ses ve ışık teknolojilerini yeterli buluyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Yeterli	238	59.5%

Yetersiz	72	18.0%
Geliştirilmeli	90	22.5%

Katılımcıların %59.5’i ses ve ışık teknolojilerini yeterli bulurken, %22.5’lik bir kesim bu teknolojilerin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yetersiz bulanların oranı ise %18’de kalmıştır. Bu veriler, dijital gösterim merkezlerinin teknik altyapısının büyük oranda tatmin edici olduğunu ancak bir kısmı için iyileştirmeye açık alanlar bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 17.

Yakın dönem gelecekte dijital gösterim merkezlerinin temel bir eğitim-öğretim **aracına** dönüşmesini destekler misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	310	77.5%
Hayır	38	9.5%
Fikrim yok	52	13.0%

Katılımcıların %77.5 i dijital gösterim merkezlerinin eğitim-öğretim sürecine entegre edilmesini desteklemektedir. Bu, teknolojik yeniliklerin eğitime entegrasyonu konusunda toplumda yüksek bir kabul olduğunu ortaya koymaktadır. Kararsız kalanların oranı %13 iken, olumsuz bakanların oranı yalnızca %9.5’tir.

Tablo 18.

Dijital gösterim merkezlerinin yaygınlaştırılmasını destekler misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	342	85.5%
Hayır	28	7.0%
Fikrim yok	30	7.5%

Dijital gösterim merkezlerinin yaygınlaştırılması, katılımcıların %85.5’i tarafından desteklenmektedir. Bu oran, toplumun genelinde bu merkezlerin sunduğu faydalara yönelik güçlü bir farkındalık ve destek olduğunu göstermektedir. Karşı çıkanların oranı %7 gibi düşük bir seviyede kalmıştır.

Tablo 19.

Dijital gösterim merkezlerinin yeni bir tür sanatsal gösteri türü ya da alanı olduğunu düşünüyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	276	69.0%
Hayır	58	14.5%
Fikrim yok	66	16.5%

Katılımcıların %69’u dijital gösterim merkezlerini yeni bir sanatsal gösteri biçimi olarak değerlendirmektedir. Bu bulgu, merkezlerin sadece eğitim değil, kültürel ve sanatsal değer taşıyan alanlar olarak da algılandığını göstermektedir. Kararsızların oranı %16.5 iken, karşı olanlar %14.5’lik bir dilimi oluşturmaktadır.

Tablo 20.

Dijital gösterim merkezlerinin eğitim-öğretim müfredatı içerisinde yer almasını destekler misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	324	81.0%
Hayır	40	10.0%
Fikrim yok	36	9.0%

Katılımcıların %81’i dijital gösterim merkezlerinin eğitim müfredatına entegre edilmesini desteklemektedir. Bu sonuç, dijital içeriklerin pedagojik olarak değerli bulunduğunu ve formal eğitim süreçlerine entegre edilmesi gerektiğini savunan güçlü bir eğilimi yansıtmaktadır. Bu fikre karşı çıkanlar ve kararsız kalanlar %10’un biraz üzerindedir.

Tablo 21.

Dijital gösterim merkezlerinin bireysel temelde tarihsel ve toplumsal konularda eğitim, öğretim ve kültürel gelişimine katkısının ya da etkisinin olacağını düşünüyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	312	78.0%
Hayır	38	9.5%
Fikrim yok	50	12.5%

Katılımcıların %78’i dijital gösterim merkezlerinin bireysel düzeyde tarihsel ve toplumsal bilinç oluşturma açısından katkı sağladığını düşünmektedir. Bu oran, merkezlerin yalnızca bilgi aktarmakla kalmayıp aynı zamanda bireysel farkındalık ve kültürel gelişime de destek olduğu algısının yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 22.

Dijital gösterim merkezlerinde yer alan görüntü ve görüntüleme teknolojilerini yeterli buluyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Yeterli	226	56.5%
Yetersiz	78	19.5%
Geliştirilmeli	96	24.0%

Katılımcıların %56.5’i görüntüleme teknolojilerini yeterli bulurken, %24’ü bu teknolojilerin daha da geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Yetersiz bulanların oranı ise %19.5’tir. Bu sonuçlar, teknolojik altyapının çoğunlukla yeterli olduğunu ancak gelişen teknolojiler doğrultusunda daha iyi görsel deneyim beklentisinin arttığını göstermektedir.

Tablo 23.

Dijital gösterim merkezlerinde yer alan ambiyans teknolojilerini yeterli buluyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Yeterli	218	54.5%
Yetersiz	96	24.0%
Geliştirilmeli	86	21.5%

%54.5 oranıyla çoğunluk, ambiyans teknolojilerini yeterli bulmaktadır. Ancak neredeyse katılımcıların dörtte biri bu teknolojileri yetersiz bulmuş ve %21.5’i de geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, dijital gösterim merkezlerinin atmosfer yaratma gücünün kısmen etkili olduğunu fakat daha sürükleyici bir deneyim için iyileştirmeler beklenildiğini göstermektedir.

Tablo 24.

Dijital gösterim merkezlerinde yer alan iklimlendirme ve havalandırma teknolojilerini yeterli buluyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Yeterli	234	58.5%

Yetersiz	88	22.0%
Geliştirilmeli	78	19.5%

Katılımcıların %58.5’i iklimlendirme ve havalandırma sistemlerini yeterli bulurken, %22’si bu sistemlerin yetersiz olduğunu düşünmektedir. %19.5’lik kesim ise mevcut sistemlerin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu veriler, teknik konfor açısından genel bir memnuniyet olsa da fiziksel ortamların bazı merkezlerde iyileştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Tablo 25.

Dijital gösterim merkezlerinde yer alan ses ve ışık teknolojilerini yeterli buluyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Yeterli	245	61.3%
Yetersiz	75	18.7%
Geliştirilmeli	80	20.0%

Katılımcıların %61.3’ü ses ve ışık teknolojilerinden memnun olduklarını belirtmiştir. Ancak %20’lik bir kesim geliştirilmesi gerektiğini ifade ederken, %18.7’lik bir grup bu teknolojileri yetersiz bulmuştur. Bu sonuçlar, dijital gösterim merkezlerinin görsel-ışitsel donanım açısından güçlü olduğunu ancak teknolojik güncellemelerle daha da etkili hale getirilebileceğini göstermektedir.

Tablo 26.

Yakın dönem gelecekte dijital gösterim merkezlerinin temel bir eğitim – öğretim aracına dönüşmesini destekler misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	308	77.0%
Hayır	48	12.0%
Fikrim yok	44	11.0%

Katılımcıların %77’si dijital gösterim merkezlerinin gelecekte temel bir eğitim aracı olmasını desteklemektedir. Bu güçlü destek oranı, teknolojinin eğitimdeki dönüşümünde bu merkezlerin önemli bir rol üstlenebileceğini göstermektedir. Azınlık olan %12’lik grup bu düşünceye katılmazken, %11 kararsızdır.

Tablo 27.

Dijital gösterim merkezlerinin yaygınlaştırılmasını destekler misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	336	84.0%
Hayır	34	8.5%
Fikrim yok	30	7.5%

Bu tabloya göre, katılımcıların ezici çoğunluğu (%84) dijital gösterim merkezlerinin yaygınlaştırılmasını desteklemektedir. Bu merkezlerin hem eğitsel hem kültürel faydaları göz önüne alındığında toplumun genelinde pozitif bir yaklaşımın olduğu anlaşılmaktadır. Karşı çıkanlar %8.5 ile oldukça sınırlıdır.

Tablo 28.

Dijital gösterim merkezlerinin yeni bir tür sanatsal gösteri türü ya da alanı olduğunu düşünüyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	280	70.0%
Hayır	64	16.0%
Fikrim yok	56	14.0%

175

Katılımcıların %70’i dijital gösterim merkezlerini yeni bir sanatsal gösterim türü olarak görmektedir. Bu, dijital görsellik ve anlatı tekniklerinin sanatsal formlar içinde değer kazandığını düşündüren önemli bir bulgudur. Hayır diyenlerin oranı %16 iken, kararsızlar %14’tür.

Tablo 29.

Dijital gösterim merkezlerinin eğitim – öğretim müfredatı içerisinde yer almasını destekler misiniz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	326	81.5%
Hayır	42	10.5%
Fikrim yok	32	8.0%

Katılımcıların %81.5 gibi büyük bir çoğunluğu, dijital gösterim merkezlerinin müfredata entegre edilmesini desteklemektedir. Bu bulgu, dijital içeriklerin artık yalnızca yardımcı değil, temel bir öğrenme aracı olarak kabul görmeye başladığını göstermektedir.

Tablo 30.

Dijital gösterim merkezlerinin tarihsel, toplumsal, kültürel ve sosyal konularda farkındalık oluşturmada etkili olacağını düşünüyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	344	86.0%
Hayır	28	7.0%
Fikrim yok	28	7.0%

%86 gibi yüksek bir oranla katılımcılar dijital gösterim merkezlerinin toplumsal farkındalık oluşturmadaki etkisine inanmaktadır. Özellikle tarihsel ve kültürel bilinç oluşturma konusunda bu merkezlerin güçlü bir araç olarak görüldüğü bu tabloyla açıkça ortaya konmaktadır.

Tablo 31.

Dijital gösterim merkezlerinin tarihsel ve toplumsal konularda bilinçlendirme ve bilgilendirme faaliyetlerinde kullanımının etkili bir yöntem olduğunu düşünüyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	330	82.5%
Hayır	38	9.5%
Fikrim yok	32	8.0%

Katılımcıların %82.5'i dijital gösterim merkezlerinin tarihsel ve toplumsal konularda etkili bir bilgilendirme ve bilinçlendirme yöntemi olduğunu düşünmektedir. Bu veri, dijital platformların yalnızca bilgi sunmakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal farkındalık açısından da güçlü bir araç olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 32.

Dijital gösterim merkezlerinin tarihsel ve toplumsal konularda bir propaganda yöntemi olarak kullanılmasının etkili olacağını düşünüyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	244	61.0%
Hayır	82	20.5%
Fikrim yok	74	18.5%

%61’lik bir kesim dijital gösterim merkezlerinin propaganda aracı olarak da etkili olabileceğini düşünmektedir. Bu durum, dijital içeriklerin yönlendirici gücüne yönelik bir bilinç olduğunu gösterirken; %20,5 oranındaki karşıt görüş, bu kullanımın etik veya tarafsızlık açısından endişelere neden olabileceğini düşündürmektedir.

Tablo 33.

Dijital gösterim merkezlerinin tarih eğitiminde ve farkındalığın sağlanmasında etkili olacağını düşünüyor musunuz?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	336	84.0%
Hayır	36	9.0%
Fikrim yok	28	7.0%

%84 gibi yüksek bir oranla dijital gösterim merkezlerinin tarih eğitime önemli bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu güçlü destek, tarihsel bilgilerin görsel ve etkileşimli yollarla aktarılmasının öğrenme ve farkındalık üzerinde olumlu bir etki yarattığına dair inancı yansıtmaktadır.

Tablo 34.

Daha önce herhangi bir dijital gösterim merkezini ziyaret ettiniz mi?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	196	49.0%
Hayır	172	43.0%
Hatırlamıyorum	32	8.0%

Katılımcıların yarıya yakını (%49) daha önce dijital gösterim merkezini ziyaret ettiğini belirtirken, %43’ü hiç ziyaret etmediğini ifade etmiştir. Bu tablo, farkındalığın fena olmadığını ancak merkezlerin tanıtım ve erişilebilirliğinin daha fazla artırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Tablo 35.

Konya’da bulunan dijital gösterim merkezlerinden birini ziyaret ettiniz mi?

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	132	33.0%
Hayır	228	57.0%
Hatırlamıyorum	40	10.0%

%33’lük bir kesim Konya’daki dijital gösterim merkezlerini ziyaret ettiğini belirtmiştir. Ancak %57 oranında kişi bu merkezleri ziyaret etmemiştir. Bu, özellikle yerel düzeyde tanıtım ve erişimin artırılması gerektiğine işaret etmektedir. %10’luk kararsız grup ise deneyimlerini net hatırlamamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada dijital gösterim merkezlerinin tarih eğitime ve tarih bilincine olan etkileri, katılımcıların bilgi düzeyleri, teknolojiye yaklaşımları ve bireysel-demografik özellikleri bağlamında kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, dijital gösterim merkezlerinin bireylerin tarihsel olayları daha derinlemesine anlamasına katkı sağladığı, görsel-işitsel ve etkileşimli teknoloji kullanımı sayesinde bilgiyi kalıcı hâle getirdiği ve öğrenmeyi daha etkin kıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, dijital gösterim merkezlerinin yalnızca eğitsel değil, aynı zamanda kültürel, sanatsal ve toplumsal farkındalık artırıcı işlevler taşıdığını belirtmiştir. Özellikle tarihsel bilincin geliştirilmesi, geçmişle bağ kurulması ve kolektif hafızanın güçlendirilmesi gibi amaçlar doğrultusunda bu merkezlerin etkili bir araç olarak değerlendirildiği görülmektedir. Yine katılımcılar, bu merkezlerin eğitim-öğretim müfredatına entegre edilmesini büyük ölçüde desteklemekte ve yaygınlaştırılmasının önemli bir gereklilik olduğunu ifade etmektedir.

Teknolojik donanımlar açısından, dijital gösterim merkezlerinde yer alan ses, ışık, görüntüleme, ambiyans ve iklimlendirme sistemleri genel anlamda yeterli bulunmuş, ancak katılımcıların önemli bir bölümü bu sistemlerin geliştirilmesi gerektiğini de belirtmiştir. Bu durum, merkezlerin teknolojik altyapısının güncellenerek daha kapsayıcı ve etkileyici öğrenme deneyimleri sunmasının önemine işaret etmektedir.

Araştırmanın dikkat çekici bulgularından biri de, bireylerin bilişim ve haberleşme teknolojilerine yönelik tutum ve davranışlarında gözlemlenen kararsızlık ve pasifliktir. Katılımcıların çoğu dijital teknolojileri tüketici olarak kullanmakta; ancak içerik üretimi, yayıncılık ve geliştiricilik gibi aktif roller konusunda yeterince etkin değildir. Bu durum, dijital gösterim merkezlerinin etkisini bireylerin teknolojiye olan yatkınlık düzeylerinin belirlediği ve

dijital yeterliliklerin artırılmasının bu merkezlerin verimli kullanımı için bir ön koşul olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, bireylerin teknolojik gelişmelere ilgisinin daha çok temel düzeyde olduğu, ileri düzey beklentilerin ve üretici kullanıcı davranışlarının sınırlı kaldığı görülmüştür. Bu bağlamda, dijital gösterim merkezlerinin sunduğu imkânlardan daha geniş kesimlerin faydalanabilmesi için, teknolojiye erişim ve kullanım kapasitesini artırmaya yönelik politikalar geliştirilmesi önerilmektedir.

Sonuç olarak, dijital gösterim merkezleri, tarih eğitiminin geleneksel sınıf ortamının ötesine geçmesini sağlayan, bireylerin aktif katılımını teşvik eden ve tarihsel bilinci derinleştiren önemli araçlardır. Bu merkezlerin yaygınlaştırılması, teknolojik altyapılarının sürekli geliştirilmesi ve toplumsal düzeyde dijital okuryazarlık bilincinin artırılması; bireysel öğrenmeyi destekleyen, kültürel kimliği pekiştiren ve geçmişle güçlü bir bağ kurmaya olanak tanıyan çok boyutlu kazanımlar sağlayacaktır.

1. Dijital gösterim merkezlerinin sayısı artırılmalı ve özellikle kırsal ve taşra bölgelerde daha erişilebilir hale getirilmelidir.
2. Eğitim müfredatlarına dijital gösterim merkezleri entegre edilmeli, okullar ve öğretmenler bu merkezleri aktif şekilde eğitim süreçlerinde kullanmaya teşvik edilmelidir.
3. Ses, ışık, görüntüleme, ambiyans ve iklimlendirme sistemleri gibi teknolojik altyapılar güncellenmeli ve kullanıcı deneyimini iyileştirecek yeni teknolojiler entegre edilmelidir.
4. Öğrencilerin ve öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri artırılmalı, içerik üretme, yorumlama ve yayınlama gibi aktif dijital beceriler desteklenmelidir.
5. Bilişim ve haberleşme teknolojilerinin kullanımı konusunda halk eğitimi çalışmaları yürütülmeli, bireylerin sadece tüketici değil, üretici ve geliştirici roller üstlenmeleri teşvik edilmelidir.
6. Dijital gösterim merkezlerinde tarih, kültür ve sanat alanlarına yönelik özel tematik alanlar oluşturulmalı, böylece farklı disiplinlerle bütünlüklü öğrenme ortamları sağlanmalıdır.
7. Dijital gösterim merkezlerinin tanıtımı ve görünürlüğü artırılmalı, kamu spotları, sosyal medya kampanyaları ve yerel etkinliklerle toplumun bu merkezlerden haberdar olması sağlanmalıdır.
8. Ziyaretçi deneyimini artırmak için etkileşimli uygulamalar (AR, VR, simülasyonlar) yaygınlaştırılmalı, katılımcıların öğrenmeye aktif katılımı sağlanmalıdır.
9. Dijital gösterim merkezlerinin içerikleri uzman tarihçiler, eğitimciler ve medya tasarımcılarıyla birlikte hazırlanmalı, bilgi güvenilirliği ve pedagojik etkililik gözetilmelidir.
10. Geliştirilen içerikler farklı yaş ve öğrenme düzeylerine göre çeşitlendirilmeli, çocuklar, gençler, yetişkinler ve yaşlı bireyler için ayrı öğrenme senaryoları sunulmalıdır.

11. Üniversitelerle iş birliği içinde dijital gösterim merkezleri üzerine akademik çalışmalar teşvik edilmeli, bu alanda yeni teknolojiler ve öğretim yöntemleri geliştirilmelidir.
12. Ziyaretçilere yönelik geri bildirim mekanizmaları kurulmalı, kullanıcı deneyimleri doğrultusunda merkezlerin içerik ve altyapıları sürekli iyileştirilmelidir.
13. Dijital gösterim merkezleri, müfredat entegrasyonu kapsamında kullanılmalıdır.
14. Öğretmenlere teknoloji eğitimi verilerek VR ve AR uygulamalarını derslerine entegre etmeleri sağlanmalıdır.
15. Kültürel miras aktarımı için yerel yönetim işbirliği teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akgün, F. (2019). Öğretim elemanlarının bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik kabulleri ve teknostres algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Educational Sciences Research*, 9(2), 40–66. <https://doi.org/10.22521/jesr.2019.92.1>
- Al-Hajri, A., Fong, M., Miller, G., & Fels, S. (2014). How personal video navigation history can be visualized. <https://doi.org/10.1145/2614217.2630586>
- Almenara, J., Llorente-Cejudo, C., & Martínez-Roig, R. (2022). The use of mixed, augmented and virtual reality in history of art teaching: A case study. *Applied System Innovation*, 5(3), 44. <https://doi.org/10.3390/asi5030044>
- Arıkan, B., & Kaya, E. (2023). Opinions of social science teachers on the application of EBA live course in the process of distance education. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*. <https://doi.org/10.38015/sbyy.1270150>
- Aslan, S., & Duruhan, K. (2018). Bilişim teknolojileri rehber öğretmeni olmak: Beklentiler ve mesleki roller. *Hacettepe University Journal of Education*, 1–16. <https://doi.org/10.16986/huje.2018038631>
- Avcı, A., & Kasımi, Y. (2023). A bibliometric analysis of digital storytelling in language education. *The Literacy Trek*, 9(1), 88–104. <https://doi.org/10.47216/literacytrek.1294089>
- Ayaz, Z., & Ersöz, B. (2022). Metaverse evrenine doğru reklamcılık. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(2), 708–729. <https://doi.org/10.26745/ahbvuibfd.1092245>
- Aygün, B., Uzun, N., & Atasoy, E. (2016). The examination of teacher candidates’ level of proficiency in technopedagogical education. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 7(2), 393–414. <https://doi.org/10.16949/turcomat.37361>
- Balçın, M., & Çavuş, R. (2020). The effect of project assignments for environmental problems on secondary school students’ environmental and media literacy levels. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 303–318. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.771156>
- Bilgiç, H. (2021). Aday öğretmenlerin eğitim teknolojileri algısı: Metafor analizi örneği. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(2), 211–235. <https://doi.org/10.17943/etku.817529>

- Brockmeier, J. (2010). After the archive: Remapping memory. *Culture & Psychology*, 16(1), 5–35. <https://doi.org/10.1177/1354067x09353212>
- Bunari, B., Fadli, M., Fikri, A., Setiawan, J., Fahri, A., & Izzati, I. (2023). Understanding history, historical thinking, and historical consciousness, in learning history: An ex post-facto correlation. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 12(1), 260–267. <https://doi.org/10.11591/ijere.v12i1.23633>
- Burkey, B. (2019). Total recall: How cultural heritage communities use digital initiatives and platforms for collective remembering. *Journal of Creative Communications*, 14(3), 235–253. <https://doi.org/10.1177/0973258619868045>
- Büyükkuru, M. (2023). Kültürel mirasın aktarımında dijital teknolojilerin kullanımı. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(İhtisaslaşma), 134–150. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1309699>
- Çalışkan, G., & İzmirli, Ö. (2020). Teachers' communication channels in the innovation-decision process. *TED Eğitim ve Bilim*. <https://doi.org/10.15390/eb.2020.8611>
- Danugroho, A. (2024). The role of local history in strengthening national identity in the era of society 5.0. *Agastya Jurnal Sejarah dan Pembelajarannya*, 14(1), 18–28. <https://doi.org/10.25273/ajsp.v14i1.18745>
- Dayan, G., & Girmen, P. (2018). Turkish education writing process: Digital storytelling. *Journal of Qualitative Research in Education*, 6(3), 1–22. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c3s10m>
- Durak, A., & Yılmaz, F. (2019). Artırılmış gerçekliğin eğitsel uygulamaları üzerine ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 468–481. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.46660-425148>
- Ercan, F. (2022). Metaverse teknolojisinin gelecekte turizm sektörüne olası etkilerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4), 1063–1092. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1225882>
- Faas, D. (2011). The nation, Europe, and migration: A comparison of geography, history, and citizenship education curricula in Greece, Germany, and England. *Journal of Curriculum Studies*, 43(4), 471–492. <https://doi.org/10.1080/00220272.2011.584560>
- Galindo, J., Ayala-Tipan, C., Santórum, M., Carrión-Toro, M., & Acosta-Vargas, P. (2023). WYDISWYG: A method to design user interfaces combining design principles and quality factors. *Electronics*, 12(13), 2772. <https://doi.org/10.3390/electronics12132772>
- Gaw, F., & Bunquin, J. (2021). Subversive commemoration: Mapping the assemblage of counter-memory on Twitter. *AoIR Selected Papers of Internet Research*. <https://doi.org/10.5210/spir.v2021i0.12168>
- He, Y., Chen, X., & Wang, L. (2023). How digital events promote intangible cultural heritage? A user experience perspective. *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*, 60(1), 974–976. <https://doi.org/10.1002/pra2.916>
- Işıklı, E. (2024). Dijital çağda geleneksel zanaatların yaşatılmasında kadın kooperatifleri. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*. <https://doi.org/10.12981/mahder.1533928>

- İşbilen, D. (2019). Tarih öğretiminde yeni bir kavram: Sanal tarihsel mekân. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 25(25), 233–248. <https://doi.org/10.29228/tbd.2007.25.6734>
- Kan, Ç. (2022). Eğitimde müze gezilerini konu edinen çalışmaların meta sentez yöntemiyle incelenmesi. *Library Archive and Museum Research Journal*, 5(5), 13–28. <https://doi.org/10.29228/lamre.63385>
- Kaya, N., & Gürer, E. (2022). Froebel bloklarının tasarım pedagojilerindeki yerini dijital fabrikasyon teknolojileri ekseninde yeniden sorgulamak. *Journal of Computational Design*, 3(1), 53–80. <https://doi.org/10.53710/jcode.1062400>
- Kılıç, H., Turan, İ., Yalı, S., & Bulut, G. (2023). Eğitimde sanal müze uygulamaları. *Journal of History School*, 63, 850–867. <https://doi.org/10.29228/joh.64689>
- Kırmızı, F., & Bertan, E. (2023). Öğretmen adaylarının dijital ortamda yazmaya ilişkin tutumlarının ve görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 8(1), 56–90. <https://doi.org/10.29250/sead.1239123>
- Kolbachev, E., Pakhomova, A., Lomachenko, T., & Kokodey, T. (2019). The strategy for the development of digital education in Russia. *SHS Web of Conferences*, 71, 05004. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20197105004>
- Kumalasari, D., Purwanta, ., & Suranto, S. (2024). Comparative analysis of Generation Z's digital history literacy in history education majors on Java Island: A study of history digital literacy. *Journal of Education and E-Learning Research*, 11(1), 90–96. <https://doi.org/10.20448/jeelr.v11i1.5342>
- Kuş, Z., & Mert, H. (2023). Citizenship education through high school history in Turkey. *Citizenship, Social and Economics Education*, 22(2), 85–99. <https://doi.org/10.1177/14788047231190385>
- Kuzu, T., & Yalçınalp, S. (2023). Ana dili ve yabancı dil öğretiminde dijital öykü kullanımı araştırmalarının içerik analizi. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(238), 933–952. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1098377>
- Liao, H., Zhao, M., & Sun, S. (2020). A literature review of museum and heritage on digitization, digitalization, and digital transformation. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200428.101>
- Liu, Y. (2020). Evaluating visitor experience of digital interpretation and presentation technologies at cultural heritage sites: A case study of the Old Town, Zuoying. *Built Heritage*, 4(1). <https://doi.org/10.1186/s43238-020-00016-4>
- Makhortkyh, M., Urman, A., & Ulloa, R. (2022). Memory, counter-memory and denialism: How search engines circulate information about the Holodomor-related memory wars. *Memory Studies*, 15(6), 1330–1345. <https://doi.org/10.1177/17506980221133732>
- Matitaputty, J., Saputra, N., Judijanto, L., Susanto, N., Hanif, M., Sopacua, J., ... & Fadli, M. (2024). PjBL-based digital history model to improve historical concept skills and historical consciousness. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 18(2), 430–440. <https://doi.org/10.11591/edulearn.v18i2.21152>

- Muhtarom, H., & Andi, A. (2023). Development of Pandeglang local history teaching media in increasing high school students' historical awareness. *Yupa Historical Studies Journal*, 7(2), 114–123. <https://doi.org/10.30872/yupa.vi0.1851>
- Muis, A., Lukin, S., Sharif, S., Rashid, N., & Hamid, Z. (2024). Nation-building through history education: Mutual goals in shaping student character. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 13(3). <https://doi.org/10.6007/ijarped/v13-i3/22157>
- Onasanya, A., Bengtson, M., Agbana, T., Oladunni, O., Engelen, J., Oladepo, O., ... & Diehl, J. (2023). Towards inclusive diagnostics for neglected tropical diseases: User experience of a new digital diagnostic device in low-income settings. *Tropical Medicine and Infectious Disease*, 8(3), 176. <https://doi.org/10.3390/tropicalmed8030176>
- Övez, F., & Şeker, B. (2022). İlköğretimde artırılmış gerçeklik destekli disiplinler arası bir öğretim uygulaması. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 313–334. <https://doi.org/10.25092/baunfbed.995624>
- Özdemir, K., & Tuna, Y. (2023). A history lesson designed with the digital storytelling method: Kara Fatma example. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 11(4), 362–371. <https://doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.11n.4p.362>
- Pratama, R., Saputra, M., & Hikmawaty, L. (2024). Enhancing historical consciousness in history education through integrating STEM approach and historical thinking skill. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 18(1), 236–243. <https://doi.org/10.11591/edulearn.v18i1.20890>
- Ryabchenko, O., Prokopyev, A., Romanchenko, L., Korzhuev, A., & Krokhina, J. (2018). Social and philosophical understanding of national and civic identity in the context of interethnic and interreligious conflict risks. *XLinguae*, 11(2), 359–369. <https://doi.org/10.18355/xl.2018.11.02.29>
- Sağlamgöncü, A. (2023). A meta-synthesis study for research on museum education in social studies education in Turkey. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 308–334. <https://doi.org/10.34056/aujef.1160176>
- Sánchez, D., Barba-Alonso, C., & Andrés, B. (2023). The levels of historical awareness and treatment of controversial issues in digital environments: A case study of future Spanish secondary school teachers. *Participatory Educational Research*, 10(4), 218–236. <https://doi.org/10.17275/per.23.68.10.4>
- Santoveña-Casal, S., & López, S. (2023). Mapping of digital pedagogies in higher education. *Education and Information Technologies*, 29(2), 2437–2458. <https://doi.org/10.1007/s10639-023-11888-1>
- Sevi, E., & Türküresin, H. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müzelerde değer kazanımına ilişkin görüşleri. *Uluslararası Müze Eğitimi Dergisi*. <https://doi.org/10.51637/jimusemed.1351676>
- Sinn, D., & Soares, N. (2014). Historians' use of digital archival collections: The web, historical scholarship, and archival research. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 65(9), 1794–1809. <https://doi.org/10.1002/asi.23091>

- Sreepada, N., & Aksoy, A. (2023). Digital archives: How Western newspapers frame our remembrance of the Gezi Park protest. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, 17(2), 123–144. <https://doi.org/10.2478/jnmlp-2023-0012>
- Stenalt, M. (2020). Investigating links between students’ agency experiences in digital educational interactions, participation and academic performance. <https://doi.org/10.14742/ascilite2020.0146>
- Tatlı, Z., & Akbulut, H. (2017). Öğretmen adaylarının alanda teknoloji kullanımına yönelik yeterlikleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 31–55. <https://doi.org/10.12984/eegeefd.328375>
- Tiryaki, S. (2023). Dijital diasporanın serüveni: Dijital diaspora çalışmalarının bibliyometrik analizi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(3), 1759–1774. <https://doi.org/10.30783/nevsosbil.1296038>
- Uluçay, A., & Küçük, U. (2023). Tarih öğretiminde sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik: Geçmiş canlandırmak için yeni yollar. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 113–129. <https://doi.org/10.56574/nohusosbil.1319179>
- Uslu, A., & Uysal, M. (2020). Kültürel mirasın etkileşimli keşfi için mobil artırılmış gerçeklik ve web tabanlı görselleştirme teknolojilerinin kullanılması: Sfenks heykeli örneği. *Afyon Kocatepe University Journal of Sciences and Engineering*, 20(6), 1024–1031. <https://doi.org/10.35414/akufemubid.819267>
- Uslu, A., & Uysal, M. (2021). Kitle kaynaklı fotoğraflar kullanılarak kültürel mirasın üç boyutlu modellenmesi ve web tabanlı görselleştirilmesi: Afrodisias - Tetrapylon örneği. *Afyon Kocatepe University Journal of Sciences and Engineering*, 21(3), 632–639. <https://doi.org/10.35414/akufemubid.889211>
- Üçgül, M., Lüy, Z., Başkaya, M., & Keleş, E. (2022). Tarih öğretimine yönelik 3B sanal ortamın değerlendirilmesi: Pilot çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 96–115. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.935407>
- Wang, L., Yang, S., Wang, G., Zhao, L., & Wen, X. (2023). Analysis of hot spots, ecological models and innovative strategies in digital transformation of education. *Frontiers in Educational Research*, 6(19). <https://doi.org/10.25236/fer.2023.061909>
- Yang, D. (2023). Analysis of digital teaching in the context of internet internationalization. *The Educational Review USA*, 7(11), 1689–1693. <https://doi.org/10.26855/er.2023.11.008>
- Yaralı, C., & Baloğlu, Ö. (2023). Dijital süreçlerin doğal ve kültürel miras turizminin gelişimine etkisi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(İhtisaslaşma), 245–264. <https://doi.org/10.30783/nevsosbil.1320911>
- Yazıcı, F. (2023). Kurdish teachers in Turkey within the context of history education. In *Nation-Building and History Education in a Global Culture* (pp. 351–364). https://doi.org/10.1007/978-3-031-25584-7_22
- Yılmaz, Y., Üstündağ, M., & Güneş, E. (2017). Öğretim materyali olarak dijital hikâye geliştirme aşamalarının ve araçlarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1621–1640. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.31178-338851>

- Yılmaz, Z., & Batdı, V. (2016). A meta-analytic and thematic comparative analysis of the integration of augmented reality applications into education. *TED Eğitim ve Bilim*, 41(188). <https://doi.org/10.15390/eb.2016.6707>
- Yiğit, A., & Uysal, M. (2023). Point cloud-based analysis in digital twinning. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 10(2), 318–329. <https://doi.org/10.35193/bseufbd.1200941>
- Zajda, J. (2015). Nation-building and history education in a global culture. <https://doi.org/10.1007/978-94-017-9729-0>
- Zhang, X., Chen, Y., Hu, L., & Wang, Y. (2022). The metaverse in education: Definition, framework, features, potential applications, challenges, and future research topics. *Frontiers in Psychology*, 13, 1016300. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1016300>
- Zhao, Y., Llorente, A., & Gómez, M. (2021). Digital competence in higher education research: A systematic literature review. *Computers & Education*, 168, 104212. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104212>